

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOSOFICKÁ
KATEDRA RELIGIONISTIKY A FILOSOFIE

**ŠAMANISMUS A JEHO SOUČASNÁ POZICE
V ČESKÉ REPUBLICE**

Bakalářská práce

Autorka práce : Lenka Šárová
Vedoucí práce: Pavel Titz, Ph.D.

2009

UNIVERSITY OF PARDUBICE
FACULTY OF ARTS AND PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF RELIGIOUS STUDIES AND PHILOSOPHY

**SHAMANISM AND ITS CURRENT POSITION IN
THE CZECH REPUBLIC**

Bachelor Paper

AUTHOR : Lenka Šárová
SUPERVISOR: Pavel Titz, Ph.D.

2009

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré prameny a literatura, které byly použity v této práci, jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/ 2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27. ledna 2009

Lenka Šárová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra religionistiky a filosofie
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lenka ŠÁROVÁ

Studijní program: B6101 Filozofie

Studijní obor: Religionistika

Název tématu: Šamanismus a jeho současná pozice v České republice

Zásady pro vypracování:

Studentka u daného tématu pečlivě zváží dostupné prameny, charakterizuje je a přiblíží stav dosavadního bádání na tomto poli, tj. učiní přehled dostupné sekundární literatury.

Následně představí šamanismus jako fenomén přítomný od počátku vývoje lidské religiozity včetně jeho relikta v odlehých částech světa.

Další kapitola se bude věnovat „neošamanismu“ jako fenoménu moderního světa, včetně jeho funkce religiózní, psychologické apod.

Poté se práce bude věnovat pozici šamanismu v ČR, studentka využije dostupných materiálů tištěných i elektronických, pokusí se kontaktovat osoby šamanismu se věnující a zkusí analyzovat ty, kteří tuto spirituální praxi provozují jako specifickou psycho-sociální skupinu. V závěru studentka zhodnotí význam šamanismu pro ty, kteří jej praktikují, pokusí se definovat východiska a zdroje jejich orientace včetně cílů, které je k této spiritualitě vedou.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bowle, F.: Antropologie náboženství, Praha, vyjde 2008.

Cowan, T. D.: Šamanismus, Praha 2007, ISBN 978-80-7205-745-0.

Eliade, M.: Šamanismus a nejstarší techniky extáze, Praha 2000, ISBN: 80-7203-153-8.

Harvey, G. (ed.): Shamanism: A Reader. New York and London: Routledge, 2003. ISBN 0-415-25330-6.

Kazdová, E., Podborský, V.: Studium sociálních a duchovních struktur v pravěku, Brno 2007, ISBN: 978-80-210-4330-5.

Lewis-Williams, D.: Mysl v jeskyni, Praha 2007, ISBN: 978-80-200-1518-1.

Lužný, D.: Neošamanismus: postmoderní techniky extáze. Religio 3/2, 1995, s. 169-180.

Mithen, S.: Konec doby ledové, Praha 2006, ISBN: 80-7341-768-5.

Podborský V.: Náboženství pravěkých Evropanů, Brno 2006, ISBN 80-210-4178-1.

Podborský, V.: Náboženství našich prapředků, Brno 1994, ISBN 80-210-0970-5.

Walsh, R.: The World of Shamanism. New View of the Ancient Tradition, Zelený-Atapana, M.: Malá encyklopedie šamanismu, Praha 2007, ISBN 978-80-7277-276-6.

Znamenski, A. (ed.): Shamanism: Critical Concepts, 3 vols. London: Routledge, 2004. ISBN 0-415-31192-6.

Znamenski, A.: The Beauty of the Primitive: Shamanism and the Western Imagination. Oxford and New York: Oxford University Press, 2007. ISBN 0195172310.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavel Titz, Ph.D.

Katedra religionistiky a filosofie

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Václav, CSc.

děkan

L.S.

doc. ThDr. Ivan Štampach

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala zejména Mgr. Pavlu Titzovi Ph.D., vedoucímu bakalářské práce, za odborné vedení, pomoc, rady a připomínky, které mi poskytl v průběhu vypracovávání této práce. Moje poděkování náleží dále Ivo Musilovi za jeho čas a ochotu při zjišťování a poskytování potřebných podkladů a informací pro tuto práci.

Souhrn

Autorka, která předkládá tuto bakalářskou práci, si klade v první fázi za cíl seznámit se s fenoménem, který je součástí lidské kultury již desítky tisíc let – s šamanismem v jeho původní archaické podobě jako religiozity přítomné už od doby kamenné a jejího dalšího vývoje v průběhu doznívající antroposociogeneze.

Následně je pozornost věnovaná modernímu šamanismu neboli neošamanismu, který se v průběhu druhé poloviny 20. století začal stále více prosazovat v západní společnosti podle své sebereflexe jako částečný návrat k původním kořenům a odpoutání se od přílišného materialismu a pragmatismu, jež byly a jsou typické pro deskripci většiny západní populace. V této etapě se práce zaměřuje na motivace, které vedou k cestě za šamanstvím a následně na různé podoby šamanismu a organizace, které v návaznosti na něm vznikají.

Druhá fáze práce je zaměřena prakticky na šamanismus v České republice. Osobním kontaktem s jeho představiteli se autorka se snaží zjistit, jaké byly počátky jeho vývoje, jeho současnou podobu a možné odchylky od původní formy a okrajově také dopad tohoto životního stylu na způsob života, myšlení a životních cílů těch, kteří se mu věnují.

Klíčová slova:

Šamanismus

Neošamanismus

Šaman

Trans

Extáze

Iniciace

Abstract

Author, who sets up this bachelor work, proposes to acquaint himself with phenomenon, which is part of human civilization already thousands years – with shamanism in its authentic archaistic form like a religious attendant already since the Stone Age and its next development along fading antropocosiogenesis.

Subsequently there is attention paid to modern shamanism by another name neoshamanism, which started increasingly promote in western society along the second half of 20th century according to themselves – reflection like partial return to original base and disengagement from excessive materialism and pluralism, which has been typical for description most western population. Inside of following stage the work surveys to motivation, which lead to way behind shamans and subsequently on various form of shamanism and organizations, that rise at sequense whereon.

The second stage of work is specialized on practically to shamanism in Czech republic. Author tries find out with personal contact with its representatives, which was infancy its evolution, its contemporary form and possible abnormalities from original form. She tries find also marginally fall hereof life style to way life, thinking and life aims of those, who put brain to shamanism.

Keywords:

Shamanisms

Neoshamanism

Shaman

Trance

Ecstasy

Initiatio

Obsah:

ÚVOD.....	- 2 -
1. PRAMENY A VĚDECKÝ VÝZKUM.....	- 3 -
1.1. PRAMENY A JEJICH CHARAKTERISTIKA	- 3 -
1.1.1. Odborná literatura	- 3 -
1.1.2. Populárně naučná literatura	- 5 -
2. ŠAMANISMUS JAKO FENOMÉN PŘÍTOMNÝ OD POČÁTKU VÝVOJE LIDSKÉ RELIGIOZITY	- 7 -
2.1. DOBA KAMENNÁ.....	- 7 -
2.1.1. Paleolit - kolébka šamanismu.....	- 7 -
2.1.2. Mezolit.....	- 8 -
2.1.3. Neolit a eneolit	- 9 -
2.2. ZNOVUOBJEVENÍ ŠAMANISMU PRO ZÁPADNÍ CIVILIZACI.....	- 9 -
2.3. SPOLEČNÉ RYSY ŠAMANISMU A ZÁKLADNÍ FUNKCE.....	- 10 -
2.3.1. Iniclace.....	- 10 -
2.3.2. Trans	- 11 -
2.3.3. Kosmologie a mytologie	- 13 -
2.3.4. Léčitelství	- 14 -
2.3.5. Kostýmy a rekvizity.....	- 15 -
3. MODERNÍ ŠAMANISMUS	- 16 -
3.1. MOTIVACE	- 17 -
3.2. CESTA K ŠAMANSTVÍ	- 17 -
3.2.1. Osobní životní krize	- 18 -
3.2.2. Vyvolení a výuka staršími.....	- 19 -
3.2.3. Vlastní volba.....	- 19 -
3.2.4. Šamanismus jako cesta k sebepoznání.....	- 20 -
3.3. VÝUKA ŠAMANISMU	- 20 -
3.3.1. Praktický kurz.....	- 21 -
3.3.2. Seminář	- 21 -
3.3.3. Duchovní cvičení.....	- 22 -
3.3.4. Šamanský výukový program	- 22 -
3.4. ORGANIZACE	- 22 -
3.4.1. Mezinárodní společnost pro výzkum šamanství - ISSR.....	- 23 -
3.4.2. Nadace pro šamanská studia - FSS.....	- 23 -
3.5. POSTMODERNÍ FORMY ŠAMANISMU	- 24 -
3.5.1. Technošamanismus.....	- 25 -
4. ČESKÁ ŠAMANSKÁ SCÉNA	- 26 -
4.1. HISTORIE ŠAMANISMU NA NAŠEM ÚZEMÍ	- 26 -
4.2. VÝVOJ ČESKÉHO ŠAMANISMU	- 28 -
4.3. ŠAMANISMUS POD VEDENÍM IVO MUSILA	- 31 -
4.4. ŠAMANISMUS V PODÁNÍ MIROSLAVA KAŠPARA	- 37 -
4.5. NEFORMÁLNĚ - INDIVIDUÁLNÍ ŠAMANISMUS	- 38 -
4.6. ČESKÝ « INTERNETOVÝ » ŠAMANISMUS	- 39 -
4.7. ŠAMANSKÉ INTERNETOVÉ OBCHODY	- 41 -
ZÁVĚR.....	- 43 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 45 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 47 -

Úvod

Cílem této práce je přiblížení významného náboženského a kulturního fenoménu – šamanismu. Mou ambicí je zachytit pokud možno objektivně šamanský svět, složité interpretovatelné zážitky a zkušenosti pocházející z odlišné sféry vědomí.

V první fázi vychází metodický postup zpracování bakalářské práce z teoretických předpokladů osvojených ze sekundární literatury věnující se původnímu, archaickému šamanismu (ambicí autorky není podat vyčerpávající seznam veškeré dostupné literatury) a následně jsou tyto poznatky aplikované v praktické části. Ke shromažďování těchto dat byly použity informace z odborných publikací a článků, jež tvoří literární rešerši k výše uvedené problematice.

Praktická část této práce je věnovaná pozici šamanismu v České republice a převážná většina získaných poznatků, které tvoří stěžejní podklad této části bakalářské práce, vychází z osobního kontaktu s lidmi praktikujícími šamanismus. Záměrem těchto cílených rozhovorů a setkání je v první řadě pokus o nalezení styčných, ale i odlišných znaků, které formují moderní šamanismus u nás a těch, které přezívají už celá lidská pokolení v různých koutech naší planety. Závěrečný oddíl je zaměřen na pokus o stručné zhodnocení vývoje šamanismu v České republice a okrajově také na posouzení jak šamanismus svým přívržencům obohacuje život, jaký pro ně má význam a jak formuje jejich životní cíle.

1. Prameny a vědecký výzkum

1.1. Prameny a jejich charakteristika

Tajemství šamanismu je založeno už po celá tisíciletí na nepsaném slovu, které je předávané z pokolení na pokolení pouze ústní formou. Neexistují tedy žádné archaické texty nebo jiné prameny, které by zachycovaly podstatu šamanismu, a to i z toho důvodu, že zde nefigurují žádná dogmata, chrámy ani jejich kněží. Jediným vodítkem, které nabízí nahlédnutí do světa šamanismu v dobách lidského úsvitu jsou, bohužel němé, archeologické prameny. *Archeologické prameny informují zejména o kultovní stránce nejstarší vrstvy přírodního náboženství. Jde hlavně o památky výtvarného umění, které vedle jiného poslání (informativního, sdělovacího, estetického apod.) stálo ve službách magie lovu a plodnosti.*¹

I přes tento katastrofální nedostatek prehistorických a historických poznatků se badatelům daří přinášet stále nové poznatky o tomto podivuhodném jevu. Výraznou zásluhu na tom má fakt, že na světě stále žije několik přírodních národů, kterým se díky odloučenosti od civilizace podařilo zachovat šamanismus v jeho původní podobě. Vědci se ocitají v záviděníhodné pozici – mají možnost sledovat rituální stránku šamanismu v celé jeho pestrosti, mají téměř na dosah ucelenou šamanskou kosmologii a nejsou omezovali pouhými domněnkami a zkreslenými dohady.

1.1.1. Odborná literatura

Veškeré psané poznatky, názory a vědomosti věnující se problematice šamanismu tvoří sekundární literaturu, neboť jak již bylo řečeno, nevyskytují se žádné původní texty, z nichž by bylo možné čerpat. Z těchto hledisek je možné předpokládat, že šamanismus se těší mnohem větší pozornosti antropologů než religionistů.

Ovšem nejzásadnější literární dílo, které se šamanismu věnuje – *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*², představil rumunský historik náboženství Mircea Eliade, který k tomuto tématu přistupoval z hlediska komparatisty a historika náboženství. Tato kniha je dodnes mnohými oceňována jako celistvý přehled šamanských tradic, které se vyskytují po celém světě, a to v rámci obecných dějin náboženství. Jistým negativem

---

¹ V. Podborský, *Náboženství našich prapředků*, s. 25.

² Eliade, M.: *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*. Praha 1997, ISBN 80-7203-153-8.

Eliadeho práce je fakt, že nečerpá z žádných vlastních terénních výzkumů, všechny poznatky jsou zprostředkované.

Nezanedbatelný je i příspěvek ruských autorů, kteří se díky Sibiři ocitají šamanismu doslova na dosah ruky. Jedním z nich je Gavriil Xenofontov, jehož kniha *Sibiřští šamani a jejich ústní tradice*³ se stala ojedinělým pokusem o písemné zachování tradic, které si na Sibiři šamané předávali po celé generace. S jistou nadsázkou by bylo možné toto dílo hodnotit jako pramennou literaturu, neboť se zakládá pouze na písemném zachycení šamanských výpovědí a příběhů.

Překvapivě čtivě se šamanismem zabývá anglický antropolog Piers Vitebsky v díle *Svět šamanů*⁴. Vitebsky při své práci čerpal zejména ze svých vlastních terénních výzkumů, které efektivně a zajímavě popsal, čímž se mu podařilo získat nebývalou popularitu i mezi laickou veřejností.

V současnosti se zřejmě nejintenzivněji studiem šamanismu zabývají vědci na americkém kontinentě. Dokladem jejich činnosti je řada zásadních příspěvků v časopise *American Anthropologist*.⁵

Zajímavou prací je dílo Fiony Bowie *Antropologie náboženství*.⁶ Kniha jako celek sice nevěnuje prostor pouze šamanismu, ale protože se antropologie zajímá mimo komplexní zkoumání člověka také o mýty, rituály a symboly, zasazuje tento jev do obecnějšího rámce.

Novodobým badatelem na poli šamanismu je americký antropolog Michael Harner⁷, který jeho studiu zasvětil celý svůj život. Stěžejním dílem jeho dosavadní práce je titul *The Way of the Shaman*,⁸ který na rozdíl od Eliadeho studie nemapuje původní šamanismus, ale věnuje se západnímu šamanismu neboli neošamanismu, který pro něj není náboženstvím, ale spíše určitou metodou. Badatelská činnost Michaela Harnera je specifická především tím, že Harner překročil hranici pouhého pozorovatele „outsidera“, a stal se „insiderem“, člověkem, který pronikl k jádru

³ Xenofontov, G.: *Sibiřští šamani a jejich ústní tradice*. Praha 2001. ISBN 80-7203-334-4.

⁴ Vitebský, P.: *Svět šamanů*. Praha 1996, ISBN 80-85809-43-5.

⁵ Hawkey, D.E.: *God-Apes and Fossil Men: Paleoanthropology in South Asia*, March 2002, Vol. 104, No. 1, pp. 360-361,
Devereux, G.: *Shamans as Neurotics*, New Series, Vol. 63, No. 5, Part 1 (Oct., 1961), pp. 1088-1090,
Silverman, J.: *Shamans and Acute Schizophrenia*, February 1967, Vol. 69, No. 1, pp. 21-31 .

⁶ Bowie, F.: *Antropologie náboženství*. Praha 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.

⁷ Unikátní popis objevení šamanské cesty Michaela Harnera je obsažen v knize G. Harvey: *Shamanism. A reader*. s. 41-56.

⁸ Harner, M. J. : *The Way of the Shaman*. 3rd ed. San Francisco: Harper, 1990. ISBN 0-06-250373.

šamanismu, praktikuje ho a své poznatky, které jsou cílem jeho výzkumu dále publikuje. Jeho předchůdcem byl Carlos Castaneda, *který je dodnes mnoha Američany považován za otce neošamanismu*.⁹ Castaneda výrazně ovlivnil západní spiritualitu lidí, kteří se zajímali o nejstarší náboženské projevy. Přestože od vydání devíti svazků *Učení Dona Juana* uplynula dlouhá doba, těší se neustále velké oblibě veřejnosti. A na tomto principu se podařilo Harnerovi plynule navázat na jeho práci.

Pro ucelenější přehled dostupné literatury o šamanismu je nezbytné uvést čtyřdílnou antologii *Šamanismus I, II, III, IV*.¹⁰ Jedinečnost tohoto díla zajišťuje skutečnost, že kromě významných amerických psychologů a antropologů zde uveřejňují své studie také lidé šamanismu se prakticky věnující.

Na české scéně se již několik let studiem šamanismu intenzivně zabývá Mnislav Zelený, autor jedinečné publikace v našem prostředí - *Malé encyklopedie šamanismu*¹¹, která se snaží heslovitě vyčerpávajícím postupem lokalizovat a popsat veškerá témata, která spadají pod pojem šamanismus. Mnislav Zelený je autorem nejen celé řady dalších publikací, které se věnují šamanismu, ale pravidelně obohacuje svými články časopisy *Regenerace*¹² a *Lidé a země*.¹³

Vedle religionistů, antropologů a etnologů se šamanismus také těší okrajového zájmu mezi sociology, psychology a psychiatry.

1.1.2. Populárně naučná literatura

Populární literatura dnes tvoří zhruba tři čtvrtiny veškeré produkce knih, které se věnují tématice šamanismu. Jejich autory jsou předně lidé, kteří se dostali do kontaktu s původní šamanskou společností, která si je podmanila takovou silou, že si osvojili šamanismus, jež jim dal nový směr života a oni se teď touží o své zkušenosti podělit s širším okolím a pomoci lidem, kteří se stále ještě hledají. Z velké části se jedná o subjektivní výpovědi a návody na zlepšení kvality života. Mnoho těchto publikací je zaměřeno monotématicky na jeden aspekt šamanismu, nejčastěji pojednávají o používání bylin s psychotropními účinky a následujících stavech změněného vědomí.

---

⁹ F. Bowie, *Antropologie náboženství*, s. 202.

¹⁰ Jednotlivé díly vydalo nakladatelství CAD Press v Bratislavě v letech 1994, 1997, 1999, 2008.

¹¹ Zelený-Atapana, M.: *Malá encyklopedie šamanismu*, Praha 2007, ISBN 978-80-7277-276-6.

¹² *Regenerace* ISSN 1210-6631.

¹³ *Lidé a země* ISSN 0024-2896.

Typickými příklady mohou být knihy Jorga Wichmana *Homeopatie, alchymie a šamanismus*,¹⁴ která se omezila v pluralitě šamanských zkušeností pouze na aspekt léčitelství, publikace Marielu Lörler *Moudrost šamanů*¹⁵ věnující se zlepšení kvality života a cestopisněji laděná *Křídla nad džunglí*¹⁶ od Tahira Shara.

---

¹⁴ Wichman, J.: *Homeopatie, alchymie a šamanismus*. Olomouc. 2005. ISBN 80-7336-264-3.

¹⁵ Lörler, M.: *Moudrost šamanů*. Frýdek-Místek. 2006. ISBN 80-7362-311-0.

¹⁶ Shar, T.: *Křídla nad džunglí*. Praha. 2004. ISBN 80-7341-187-3.

2. Šamanismus jako fenomén přítomný od počátku vývoje lidské religiozity

2.1. Doba kamenná

2.1.1. Paleolit - kolébka šamanismu

*Šamanismus je stav mysli, způsob nazírání na svět, je to vlastně nejstarší duchovní disciplína obsahující poznání světa i snahu o ovlivňování přírodních sil ve svůj prospěch pomocí styků se světem duchů. Je to i nejstarší obecně rozšířená magická a mystická tradice lidstva.*¹⁷

Šamanismus tedy patří k nejstarším projevům religiozity. Objevil se zřejmě v paleolitu - starší době kamenné. Přesvědčivý důkaz přináší antropogeneze: *vše nasvědčuje tomu, že Homo sapiens měl v plném smyslu moderní mozek. Proto snil a mohl mít vize.*¹⁸ Tuto teorii podpořil také objev parietálního umění¹⁹ - jeskynních maleb²⁰, které vznikaly právě v průběhu mladšího paleolitu. Tyto prehistorické malby zobrazovaly nejčastěji zvířata, ať skutečná či mytologická, motivy antropomorfních a teriantropních postav²¹, které ovšem nebyly tak časté, a univerzální vizuální symboly.

Díky těmto jedinečným výtvorům, které v sobě skrývají poznatky o kultovní stránce, je poměrně snadné i dnes představit si, jakou úlohu hráli šamani z hlediska náboženského a kulturního významu mezi paleolitickými lovci. *Tito jedinci, kteří museli být určitým způsobem charakteristickým pro danou dobu nestandardní, výjimeční a nadaní, představovali první vývojový stupeň před konstitucí profesionální kněžské formy. Do tohoto okamžiku s velkou pravděpodobností vykonával náboženské obřady každý jednotlivec zvlášť.*²² Šamané tedy přispěli velkou mírou k vytvoření pevného společenství zejména organizací rodových obřadů, které mimo jiné zahrnovaly i iniciační rituály týkající se přechodu k dospělosti, rituály lovecké magie, úrody

¹⁷ M. Zelený-Atapama, *Malá encyklopedie šamanismu*, s. 139.

¹⁸ D. Williams-Lewis, *Mysl v jeskyni*, s. 250.

¹⁹ Viz Obrazová příloha obr. č. 1 – obr. č. 4.

²⁰ Parietální umění se neomezovalo jen na hluboko položené jeskyně. Některými z těchto uměleckých děl jejich autoři vyzdobili venkovní svislé plochy skal, jinými skalní úkryty nebo vstupní prostory jeskyní. Většina dnes známých děl parietálního umění je skrytá v hlubinách možná proto, že ta, která byla vystavena povětrnostním podmínkám, se nezachovala. (D. Williams-Lewis, *Mysl v jeskyni*, s. 36).

²¹ Napůl lidské a napůl zvířecí (...) znázorňují lidi v maskách a kostýmech vykonávající rituály, při bližším zkoumání je však zřejmé, že mají lidské i zvířecí rysy. Některé mají například lidské tělo a zvířecí hlavu a má se za to, že zpodobňují "čaroděje", v maskách. (Tamtéž, s.37).

²² V. Podborský, *Náboženství našich prapředků*, s. 33-34.

a plodnosti a obřady směřující k ochraně duševní integrity všech členů daného společenství.²³

V této fázi představovali šamani nezbytnou veličinu pro přežití konkrétní společnosti. Schopnost zachování života v tomto měřítku podléhal zejména dvěma faktorům :

- lov jako hlavní zdroj potravy
- schopnost *reprodukce*, která zajišťovala kontinuitu

Šamané se snažili o vytvoření co nejlepších podmínek pro přežití lidí, kteří jim bezvýhradně důvěřovali. Rozmanitými rituály se pokoušeli přilákat co největší počet stádní zvěře, která by zajistila potravu pro celou společnost a současně s tím se pokusili bránit členy své komunity před nepřáteli, se kterými se nemohli utkat tváří v tvář, tedy před nemocí, smrtí, sterilitou, zlými duchy a podobně.

Tato činnost zajišťovala šamanům výjimečné sociální postavení. V jistém smyslu stáli mimo společnost, která k nim pociťovala směsici úcty a strachu. *Šaman byl tvorem odděleným od počestných lovců.*²⁴ Na druhé straně mnohdy požívali výhod vyplývajících z jejich neobvyklých schopností. Svědčí o tom například archeologické nálezy:

- z Dolních Věstonic, kde bylo odhaleno obydlí šamana nacházející se stranou od ostatních
- a také šamanský pohřeb z Brna, který oplývá milodary²⁵

*Překvapivě vysoká úroveň duchovního života mladopaleolitických lidí nemá, žel, přímého pokračování. Po netušeném vzepětí nastal se změněnými přírodními podmínkami koncem pleistocénu neodvratný pád vyspělé kultury lovců stádní zvěře.*²⁶

2.1.2. Mezolit

Střední doba kamenná byla charakteristická postupným přechodem od lovecko-sběračského k zemědělsko-pasteveckému, tedy usedlému způsobu života. Úloha mezolitických šamanů doznala oproti předchozí epoše výraznějších změn – nyní přežití

²³ V. Podborský, *Náboženství pravěkých Evropanů*, s. 55 – 57.

²⁴ J. Campbell, *Primitivní mytologie*, s. 231.

²⁵ V pohřební výbavě Muže z Brna byla nalezena zřejmě úplně první loutka v dějinách lidstva. Loutka měla pohyblivé končetiny a mohla sloužit jako šamanův pomocník. Více informací Krupa, P., Hložek M. : Loutka šamana pod tomografem. *Archeologie*, Praha. ISSN 1801-2612, 2005, vol. 2, 2005, no. 2, s. 30 -33. / viz Obrazová příloha obr. č. 5.

²⁶ V. Podborský, *Náboženství našich prapředků*, s. 38.

společnosti záviselo na bohaté úrodě, která byla přímo úměrná počasí. Šamané se museli specializovat na obřady a rituály, kterými se snažili docílit vhodných podmínek pro dozrání plodin.

2.1.3. Neolit a eneolit

Důležitost mladší doby kamenné spočívá v tom, že proces, který započal už v mezolitu, dosahuje nyní svého vrcholu, který se označuje jako neolitická zemědělská revoluce. Dochází k domestikaci zvířat, kultivaci plodin apod. Lidé si během postupujících tisíciletí vytvořili vztah k zemi, kterou obývali, čímž význam šamanů v celosvětovém měřítku upadá závratnou rychlostí, a to zejména vlivem:

- rozšiřujícího se *uctívání Matky Země*, které podpořilo matriarchální společnost
- *vzniku prvních měst*, se kterými je spjata větší míra anonymity a individualismu.

Šamanismus přežívá u lovecko-sběračských kultur, které počáteční civilizace nestačila pohltnout. Mladší doba kamenná vyústila plynule do pozdní doby kamenné – eneolitické a ta ukončila éru pravěku i s jeho prvotními formami přírodně náboženských představ.²⁷

2.2. Znovuobjevení šamanismu pro Západní civilizaci

Po dlouhá staletí a tisíciletí neměl Západní svět téměř žádný kontakt se šamanismem, tato situace byla z velké části způsobena vzestupem světových náboženství, která šamanismus vytlačila na okraj civilizovaného světa a nezdědka docházelo i k pronásledování těchto menšin, které se nehodlali podrobit diktátu doby a většiny, jak tomu bylo například v případě křesťanství a procesu christianizace.²⁸

Poprvé se s šamanismem začal Západ znovu seznamovat až v průběhu 18. století. První zmínky o tomto zapomenutém jevu pronikaly do podvědomí zejména díky cestovatelům, kteří se vraceli ze Sibiře, střední Asie, Indonésie a Oceánie. Většinu tehdejších badatelů zaujal zejména fakt, že ačkoli byla jednotlivá místa od sebe vzdálena několik tisíc kilometrů, bylo možné pozorovat velmi podobné magicko-náboženské rituály.

---

²⁷ V. Podbroský, *Náboženství našich prapředků*, s.39.

²⁸ Lidé odpovědní za prvotní odsudky šamanské činnosti byli představiteli mnohem organizovanějších náboženských vyznání a obvykle spolupracovali ve spojení s pozdější koloniální správou. (P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 130).

Na druhou stranu je důležité podotknout, že se vyskytují důležité lokální odchylky, které propůjčují šamanismu pro danou oblast punc originality.²⁹ Šamanismus staví na tom, že není omezen pouze jediným kontinentem, každá krajina mu dodává svůj osobitý náboj a rozdílná fauna a flóra zajišťují pestrost oblastních tradic, od kterých se odvíjí neuvěřitelné bohatství posvátných zvířat a halucinogenních rostlin, které do sebe šamanismus absorboval.

2.3. Společné rysy šamanismu a základní funkce

Archaický šamanismus vykazuje několik znaků, které se ve stejné nebo pozměněné podobě opakují u všech přírodních národů, kde šamanismus dodnes setrvává v nezměněné podobě. Mezi klasické šamanské oblasti patří i dnes civilizací příliš nedotčená Sibiř a Mongolsko, které si právem vysloužily označení modelového příkladu.

*Šamanismus na Sibiři a v Mongolsku sdílí společnou představu o dělení kosmu na vrstvy propojené prostřednictvím sloupu, stromu nebo hory. Zahrnuje také víru v oddělení ducha od těla a představu magických letů šamanovy duše na oblohu i do podsvětí. Je pro ně typické zasvěcení šamana mučením, rozkouskovaním jeho bytosti a opětovným sestavením.*³⁰

Společné rysy:

- iniciace
- trans neboli extáze
- kosmologie a mytologie
- léčitelství
- kostýmy a rekvizity

2.3.1. Iniciace

Patrně nejvariabilnějším a přece nejdůležitějším rysem šamanismu, který můžeme pozorovat ve všech šamanských komunitách po celém světě, je právě zasvěcení neboli iniciace. Povolání k výkonu šamanské funkce se někdy označuje jako

---

²⁹ Viz Obrazová příloha obr.č. 6 – obr. č. 9.

³⁰ P.Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 34.

šamanská nemoc - objevuje se podivné chování, které neodpovídá běžným sociálním vzorcům přijatých danou společností.

Nemoci, sny a více či méně patologní extáze jsou v podstatě prostředky k tomu, aby se příslušný jedinec stal šamanem. Po této extatické zkušenosti následuje teoretické i praktické předání zkušeností starými mistry, ale tato zkušenost posvátna hraje primární roli, protože mění status vyvolené osoby – z člověka profánního se stává odborník na posvátno.³¹

Přestože je zasvěcení každého šamana naprosto individuální záležitostí, objevuje se několik témat, která se v různě variabilních podobách opakují - iniciace šamanů shrnuje většinou náměty týkající se utrpení, smrti a zmrtvýchvstání. Velmi častým motivem je rozřezání šamanova těla na kousky duchy, démony či zvířaty zejména v arktických oblastech a výměna některých orgánů.³²

U některých přírodních národů iniciaci běžně doprovází půst a pobyt budoucího šamana osamoceně v divoké přírodě. Během doby, kdy se jedinec pečlivě podrobuje askezi, která zahrnuje i spánkovou deprivaci, vystavení se rozmarům přírody a užívání halucinogenních rostlin; čeká na zasvěcení a s tím spojený změněný stav vědomí, kdy mu bude kromě jeho poslání přiděleno silové zvíře a vlastní duch, kteří mu budou nápomocni při jeho činnosti.

Není neobvyklé, že šaman během svého života může projít iniciací opakovaně, některé přírodní kmeny podle tohoto měřítko dokonce určují moc a schopnost šamana. Tomu, který prošel procesem zasvěcení bezpočtukrát, je prokazovaná hluboká úcta.

2.3.2. Trans

Trans neboli extáze se po iniciaci šamana stává jednou z běžných aktivit jeho činností. Tento prvek šamana odlišuje od jeho okolí – jen on sám je schopen dosáhnout změněného nebo rozšířeného stavu vědomí díky němuž může duševně cestovat v alternativních světech, kontaktovat bytosti a získávat od nich cenné informace. (V moderním šamanismu se upřednostňuje používání termínu šamanský stav vědomí). *Schopnost nabývat změněných stavů vědomí je psychobiologickou schopností lidského druhu, a proto schopností univerzální.³³* Tento stav vědomí se od patologičtěji

³¹ M.Eliade, *Mýty, sny a mystéria*, s. 65.

³² Příloha č. 1.

³³ D. Lewis-Williams, *Mysl v jeskyni*, s. 155.

vyhlížejících stavů halucinací a epileptických záchvatů liší podstatnou skutečností – šamané se do tohoto stavu dostávají záměrně a jsou schopni jeho průběh ovlivňovat a kontrolovat.

Spektrum vědomí sahá od různých stupňů bdělosti po spánek. V průběhu dne opakovaně přecházíme ze stavů orientovaných na vnější prostředí do stavů směřujících do našeho nitra.(...) Tak prostě přirozeně funguje náš nervový systém. Bylo prokázáno, že během normálního dne stráveného v bdělém stavu k tomuto střídání dochází každých 90 až 20 minut.(...) Některé společnosti považují niterné stavy vědomí za patologické, jiné v nich vidí projev božského vnuknutí a některé jim nevěnují pozornost.³⁴

Není žádným tajemstvím, že i v mnoha původních kulturách se k usnadnění vizionářských zážitků používají psychoaktivní látky.³⁵

Historie omamných rostlin sahá do dávných dějin lidstva. Jejich užívání bylo úzce spjato s náboženskými nebo kmenovými rituály. Rostliny s obsahem omamných látek byly považovány za dary bohů a jejich působení mělo člověku zprostředkovat styk s nadpřirozenými bytostmi, zesnulými předky apod.³⁶

Nejčastěji se jedná o peyotl, ayahuscu a houby psilocybe, ale i našemu prostředí blízký durman, rulík a blín.³⁷ Mnoho šamanů se pravidelně a cíleně intoxikuje, neboť se jedná o jednu z nejsnazších cest, jak se stát expertem na stav řízené extáze. Je velice zavádějící srovnávat užívání drog v šamanské kultuře s narkomanií, neboť drogová závislost je produktem naší západní společnosti, a to výhradně. Kromě toho, že jsou tyto látky v šamanském prostředí užívány v jejich přírodní podobě a nikoliv jako chemicky modifikované či synteticky upravené, se liší i důvod k jejich spotřebě. *V naší kultuře je užívání drog spojeno s odmítavým postojem ke společnosti, zatímco jejich aplikace u šamanů je považovaná za prostředek sloužící naopak k integraci jedince do společnosti.³⁸*

Dalším osvědčeným způsobem, který dokáže uvést člověka, tedy šamana, do transu, je účinek monotónního zvuku, nejčastěji se využívají různé druhy chřestidel, bubnů a bubínků. Díky této službě, kterou bubínek svému majiteli prokazuje, se v šamanském světě těší nezměrné úctě. Stejnou pomoc poskytnou i hyperventilace

³⁴ D. Williams-Lewis, *Mysl v jeskyni*, s. 147.

³⁵ T. Cowan, *Šamanismus*, s. 18.

³⁶ P. Valíček a kol., *Rostlinné omamné drogy*, s.7.

³⁷ Viz Obrazová příloha obr. č. 10 – obr. č. 17.

³⁸ P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 85.

(vyvolaná například extatickým rituálním tancem) či účinek různých deprivací vycházejících z fyzického strádání.

Schopnost uvádět se do transu pomocí bubnování byla podložena i vědecky. Úder bubnu stimuluje nervovou soustavu a v mozku začínají převládat théta vlny (8 – 4 Hz), které charakterizují stav hlubokého soustředění narozdíl od beta vln (30 – 14 Hz), které jsou typické pro běžný stav vědomí. Velmi ojediněle se při této aktivitě může uvést do činnosti hladina vln delta (4 - 0,5 Hz) dostavujících se během opravdu hlubokého spánku. Existují však jedinci, kteří se po několikaletém fyzickém a psychickém tréninku jsou schopni dostat do tohoto stavu a přitom smysluplně komunikovat s okolím.

Mezi nejčastější důvody, kvůli kterým se šaman uvádí do transu, patří:

- nemoc
- důležitá rozhodnutí týkající se budoucnosti společenství
- přechodový rituál

2.3.3. Kosmologie a mytologie

Šamanská kosmologie podobně jako iniciace opět shrnuje mnoho námětů, ale některé z nich se vyskytují ve všech odnožích šamanismu. Základem šamanského pohledu na svět je jeho vrstvení minimálně na tři části:

- horní svět
- střední svět
- dolní svět

Některé šamanské kmeny, zejména z jižněji položených končin, rozlišují větší počet sfér kosmu, ale většinou se jedná jen o velmi jemné odlišení těchto tří základních oblastí, které jsou vzájemně propojeny šamanským stromem – břízou.³⁹ Výlety šamana do horního světa mají povznášející charakter, spodní svět je územím mrtvých. Nejnáročnější jsou cesty podnikané do středního světa neboť tu na šamany číhá nebezpečí v podobě nepřevedených duší.

S dělením světů souvisí i šamanská mytologie předpokládající existenci vládnoucích bytostí dvou hraničních světů. Hornímu světu dominuje v sibiřském pojetí

---

³⁹ P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 15 – 17.

dobrotivý Baj Ulgen, dolní svět je v moci Erlik Khana,⁴⁰ který představuje našemu myšlení přijatelnějšího vládce podsvětí. (...) *ve světě lovu šamanský princip převažuje, a v důsledku toho je mytologický a rituální život méně bohatě rozvinutý než u zemědělců. Má lehčí, rozmarnější charakter a většina jeho božstev je spíš osobními pomocníky než skutečnými bohy v pravém slova smyslu.*⁴¹

Velmi rozšířeným mytologickým motivem je vzpomínka na počátek času, kdy šamani měli neuvěřitelnou moc, schopnosti a sílu, běžně komunikovali se zvířaty a jejich výstupy na nebe se neodehrávali pouze v duchovní rovině. Přílišnou pýchou šamanů na své dovednosti byl tento věk ukončen a přišlo období úpadku, kdy moc šamanů postupem času stále slábne víc a víc.⁴²

*V prvobytné rodově-kmenové společnosti hraje mytologie mimořádně závažnou roli tím, že uchovává v paměti minulost daného společenství, jeho velké předky, jeho zákony, zvyky, morální a etické normy atd. Mytologie společnost ideologicky sjednocuje a tím přispívá k formování vyšších etnických entit.*⁴³

2.3.4. Léčitelství

V současnosti je tento prvek vnímán jako dominantní složka šamanovy činnosti. Svůj podíl na tom má fakt, že šamané v průběhu staletí museli inovovat svoje služby, jimiž imponují svému okolí. S postupným rozšiřováním zemědělství pomalu ztrácel význam lov zvířat jako majoritní zdroj potravy a začal tedy logicky upadat zájem o šamanské seance zaručující bohatý a úspěšný lov.

Ale i v této sekci nabízených služeb dokázali šamané zúročit svůj potenciál. Úspěch léčebných metod zajišťuje psychologický přístup k pacientovi v kombinaci s vědomostmi o léčivých bylinách (etnofarmakologie a etnobotanika) a samozřejmě svou úlohu sehraje také placebo efekt, kdy neuvěřitelně velký vliv na léčbu a výsledný stav pacienta má prováděný rituál a víra nemocného v jeho uzdravení. Zdárná léčba ale počítá také s účastí všech přítomných (šamana, nemocného a kolektivu). *Nemocný jedinec se na chvíli stává středem pozornosti a jeho vůle k životu se posílí.*⁴⁴

---

⁴⁰ Více informací M. Eliade, *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, s. 173 a 179.

⁴¹ J. Campbell, *Primitivní mytologie*, s. 224.

⁴² D. Nagiškin, *Pohádky z tygří stezky*, s. 28 – 54.

⁴³ V. Podborský, *Náboženství pravěkých Evropanů*, s. 35.

⁴⁴ F. Bowie, *Antropologie náboženství*, s. 196.

Léčitelská práce šamana spočívá v odstranění nejen doprovodných příznaků, které nemoc vyvolá, ale také v odstranění příčiny nemoci, která může mít svůj zdroj v psychické rovině pacienta – ten buď přišel o svou duchovní sílu nebo duši a úkolem šamana je navrácení těchto důležitých garantů životní energie pacientovi. V porovnání s moderní medicínou hovoří pro šamanské léčení fakt, že klade důraz na holistický přístup.

2.3.5. Kostýmy a rekvizity

Každá šamanova činnost je prezentována přímo před obecenstvem. *Šaman musí umět uchvátit svým konáním přítomné diváky*⁴⁵ a tím potvrdit svou pozici ve společnosti. K tomuto účelu patří do základní výbavy šamana několik kostýmů a nepřeborné množství předmětů. Některé šamanské kostýmy se dokonce dědí již po několik generací a je jim tedy logicky připisovaná magická moc. Rituální kostýmy jsou bohatě zdobené aplikacemi částí zvířecích těl jako jsou rohy, parohy, zuby šelem apod., ale také kresbami různých pomocných zvířat, která jsou typická pro konkrétní oblast a kovovými ornamenty vydávající specifické zvuky při prudším pohybu. Součástí tohoto obleku může být i pokrývka hlavy či maska vyrobená opět z určité části zvířecího těla. Důvod existence převleku je prostý, šamané věří, že se stanou tím, koho napodobují a po dobu rituálu budou obdařeny silou zvířete nebo předka, kterého představují.⁴⁶

*Spektrum magických předmětů přinášejících svému majiteli obzvláštní schopnosti sahá od ptačích pírek připevněných na buben, přes byliny v medicínském váčku až po usušenou medvědí pracku.*⁴⁷ Tyto rekvizity neslouží pouze k posílení a umocnění vizuálního dojmu, který šaman na své okolí potřebuje učinit. Podle jejich víry jsou předměty naplněny magickými silami. Kromě toho, že předměty opět násobí jejich vlastní sílu, dokáží vykonávat i určité pomocné úkony.

---

⁴⁵ P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 52.

⁴⁶ M. Eliade, *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, s. 138 – 144.

⁴⁷ P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 82 – 84.

3. Moderní šamanismus

Moderní šamanismus, který má kořeny v klasickém šamanismu, se s neobvyklou razancí rozvíjí právě v Západní společnosti. Renesance tohoto fenoménu úzce souvisí s fascinací novými náboženskými hnutími. Moderní šamanismus přestává být vázán na krajinu a společenství domorodců, jejichž potřeby a problémy jsou diametrálně odlišné od potřeb a problémů moderního člověka. V pozměněné formě mohou šamanismus provozovat i obyvatelé velkých měst. Přestává platit základní model šamanismu, který byl neslučitelný s moderní civilizací a objevuje se jeho nová verze označována také jako městský šamanismus nebo neošamanismus.

Obnovený zájem o šamanismus v dnešní době lze chápat jako demokratizaci, jako návrat k původní duchovní demokracii našich předků ve starých kmenových společnostech, kde měl téměř každý nějaký přístup k duchovní zkušenosti a bezprostřednímu zjevení. Nyní obnovujeme staré metody, abychom mohli prožít své bezprostřední zjevení, aniž bychom k tomu potřebovali nějaké církevní hierarchie a politicky ovlivněná dogmata. Můžeme se k těm věcem dostat sami.⁴⁸

Šamanismus (...) se v naší současné kultuře revitalizuje a současně získává novou podobu odpovídající dnešním sociokulturním podmínkám. Tuto živou podobu šamanismu v dnešních vysoce rozvinutých industriálních společnostech označujeme jako neošamanismus, abychom ji odlišili od živé tradice původního šamanismu.⁴⁹

Neošamanismus je spirituální cesta mezi lidmi Západu, kteří využili aspekty původního šamanismu pro osobní a společenské duchovní posílení.⁵⁰

Popularita šamanismu spočívá v jeho svobodnosti, neobjevují se tu žádná dogmata, hierarchie kněží ani ucelená forma učení, což by se snadno mohlo zvrátit v byrokracii a politické náboženství. Jedná se o individuální aktivitu, která je provozovaná na základně osobního rozhodnutí.

Šamanismus se stává prostředkem, jak dát smysl vlastnímu životu a jak ho mít pod kontrolou, jak si rozšířit vlastní pohled na skutečnost a jak se dostat do styku s aspekty vnitřního duševního světa.⁵¹

---

⁴⁸ F. Bowie, *Antropologie náboženství*, s. 130.

⁴⁹ D. Lužný, *Neošamanismus – postmoderní techniky extáze*, s. 169 – 170.

⁵⁰ G. Harvey, *Shamanism*, s. 402.

⁵¹ F. Bowie, *Antropologie náboženství*, s. 203.

*Šamanismus je prostě nedílnou součástí lidské podstaty, účinně uspokojuje základní lidské potřeby, protože by jinak patrně nepřežil tolik století. Současný zájem o šamanismus je pouze dalším náznakem, že ať je již čímkoli, obohacuje lidský život.*⁵²

3.1. Motivace

V současnosti se řada lidí hlásí k odkazu šamanismu zejména proto, že chtějí zlepšovat svět v této realitě (což bylo posláním už paleolitických šamanů). V poslední době se setkáváme s mnoha negativními důsledky, které s sebou přináší naše civilizace a postupná globalizace – jedná se především o četné ekologické katastrofy a šamanismus je jedna z možných reakcí na tento neblahý trend.

Další skupinu zájemců o šamanismus tvoří lidé, kteří nejsou spokojeni se svým životem a touží po naprosté změně jejich životního stylu. Naše společnost se vyznačuje materiálním přebytkem. Ve většině případů prochází tato skupina lidí krizí a šamanismus opět nabízí jednu z cest, jak se vyrovnat s tímto světem. *Šamanismus je systém léčení a jako duchovní praxe uspokojuje lidské potřeby, které se v dnešní době staly naléhavými. V souvislosti s tím, že lidé obětují mnoho ze svého života – fyzického i duševního – velkým institucím, korporacím a rostoucím městským oblastem, narůstá potřeba hýčkat a ctít v sobě osobní sny, naděje a vize.*⁵³

Nezanedbatelnou menšinu, která se také hlásí k šamanskému učení, prezentují lidé zajímající se o léčebné metody spojené se spiritualitou. Velkou předností léčebného postupu vycházejícího z šamanismu oproti moderním medicínským postupům je fakt, že šamanismus nahlíží nejen na potlačení nemoci a příznaků, ale kombinuje léčbu spolu s psychoterapií. Šamanismus se zajímá i o duši. (...) *ztráta duše je způsob, jakým se psychika člověka vyrovnává s bolestivou událostí...Psychologie se bohužel neptá, kam části lidského vědomí putují, když se vědomí rozštěpí. Šaman ano.*⁵⁴

3.2. Cesta k šamanství

Z pozorování oblastí, kde šamanismus dodnes navazuje na své pravěké kořeny, jsou vyvozeny tři základní neboli tradiční způsoby, jak se stát šamanem. Patří mezi ně:

- *Osobní životní krize*

---

⁵² T. Cowan, *Šamanismus*, s. 5.

⁵³ Tamtéž, s. 40.

⁵⁴ Tamtéž, s. 71.

- *Vyvolení a výuka staršími šamany*
- *Vlastní volba, věnujeme-li pozornost duchovi uvnitř nás samotných*⁵⁵
- Další způsob k výkonu funkce vychází z potřeb současné společnosti a jedná se o využití šamanismu jako cestě k sebepoznání

V naší moderní společnosti s naprostou samozřejmostí převládají ze zmíněných tradičních způsobů první a poslední. Absence druhého způsobu je zapříčiněna nejen logickým nedostatkem starších šamanů, ale také naším životním stylem, který je charakteristický svou individualitou a anonymitou – nežijeme v malých komunitách, ve kterých by starší šaman snadno identifikoval svého vhodného nástupce.

3.2.1. Osobní životní krize

Jednu z nejdramatičtějších výzev k výkonu šamanské funkce představuje prožitek osobní krize. V posledních letech se objevilo několik studií,⁵⁶ které se zabývají duševními poruchami, zejména schizofrenií a psychózou. Jejich cílem je dokázat, že příznaky těchto těžkých duševních onemocnění mohou být shodné s psychospirituální krizí.⁵⁷ Když se léčba uchopí jinak než v případě těchto nemocí, může zlepšit kvalitu života daného člověka. A právě psychospirituální krize se v této návaznosti jeví jako jeden ze způsobů, jak může být člověk povolán k šamanismu.

Jedním z přesvědčivých důkazů pro toto tvrzení je skutečnost, že šamanismus byl zpočátku vysvětlován jako duševní porucha. První antropologové, kteří se dostali do styku se šamany, je zcela samozřejmě označovali za schizofreniky. *Tento názor se ukázal mylným, protože šaman není pouhý nemocný, ale nemocný, který dokázal vyléčit sám sebe.*⁵⁸ Podle některých odborníků lze nalézt shodné znaky mezi šamanskou zasvěcující psychospirituální krizí a akutní schizofrenií, jediným rozdílem je přístup společnosti. Zatímco přírodní národy tuto krizi podporují a přijímají její důsledky, Západ se staví k těmto stavům jako k nežádoucím.

⁵⁵ T. Cowan, *Šamanismus*, s. 10.

⁵⁶ Benda, J.: *Mystika a schizofrenie : mystické zážitky jako předmět klinického zájmu*, Ústí nad Labem 2007. ISBN 978-80-254-0367-9.

Underhill, E.: *Mystika*, Praha 2004. ISBN 80-86862-03-8.

Grof, S.: *Psychologie budoucnosti : poznatky a poučení z moderního vědomí*. Praha 2007. ISBN 978-80-7203-937-1.

⁵⁷ Pojem psychospirituální krize zavádí Stanislav Grof. Podle něj se jedná o západní formu šamanské nemoci.

⁵⁸ M. Eliade, *Mýty, sny a mystéria*, s. 67.

Jaký je rozdíl mezi psychózou (...) a zkušeností (...) mystika? Ve všech případech jde o skoky do modravých hlubin nitra (...). A přece je tu jeden velmi důležitý rozdíl: s jistou dávkou nadsázky lze říci, že jde o rozdíl mezi potápěčem, který umí plavat a potápěčem, který plavat neumí. Mystik vstoupí do vody a zjistí, že plave, jelikož má k plavání dispozice a krok za krokem následuje rad svého mistra; schizofrenik je naproti tomu sám, bez pomoci a bez talentu, zcela nepřipraven spadl či záměrně skočil do vody a topí se.⁵⁹

3.2.2. Vyvolení a výuka staršími

Tato cesta k šamanskému povolání se v moderní společnosti téměř nevyskytuje, přestože je jednou z nejpřirozenějších, neboť pracuje s vyvoleným člověkem od jeho nejtělejšího dětství a postupně rozvíjí jeho potenciál.

Všechny děti, dokonce i v západních zemích, začínají žít s mystickým, intuitivním pocitem spojení s vesmírem – promlouvají ke stromům a květinám, „předstírají, , že jsou ptáci a zvířata, zpívají lyrické písně s opakujícími se slovy a extaticky tančí, věří ve svět duchů a přisuzují určitým předmětům, například pokrývkám, vycpaným zvířatům nebo panenkám „magické síly“. Avšak pouze málo dětí si uchová tento mystický přístup k životu do dalších let.⁶⁰

3.2.3. Vlastní volba

Jedná se o jeden z nejčastějších způsobů, jak se stát šamanem v naší společnosti. Daný jedinec se obvykle s šamanismem seznámí prostřednictvím knihy či přednášky, která na něj zapůsobí tak mocně, že se rozhodne od základů změnit svůj způsob života. Pod vedením zkušenějších (šamana či šamanského praktika) se seznamuje s novou formou životního stylu. Tato cesta patří k nejsnazším, neboť se pro ni člověk rozhodl dobrovolně sám za sebe, nebyl na něj vyvíjen žádný nátlak v podobě starších nebo spirituální krize. Rozhodnutí o radikální změně života vychází z osobního přesvědčení jedince.

---

⁵⁹ J. Campbell, *Mýty*, s. 229.

⁶⁰ T. Cowan, *Šamanismus*, s. 12.

3.2.4. Šamanismus jako cesta k sebepoznání

Šamanismus je dnes také stále více prosazován jako jedna z možných cest vedoucích k sebepoznání. Snaha vyrovnat se sám se sebou je zapříčiněna ztrátou nebo vzdálením se od svých původních mytologických kořenů. Lidé jsou zmateni, protože nedokáží sledovat kontinuitu svého původu. Jsou stále častěji vystavováni procesu odcizování, a to zejména v rámci všeobecně rozšířené globalizace, která směřuje k sjednocování rozličných kultur, etnik a národů v celky.

Částečně původ této situace vychází také ze současné světové situace, kde se musíme vyrovnat s existencí průmyslově rozvinutých zemí na straně jedné a rozvojovými zeměmi třetího světa na straně druhé. Vládnoucí průmyslová společnost je přesvědčena o pravdivosti svého tvrzení, že země patří lidem, rozvojové země argumentují, že lidé patří zemi a jednou z jejich základní povinností je dosahování harmonického soužití právě mezi lidmi a přírodou.

Klíčem k potenciálnímu vyřešení problematiky je přehodnocení svých priorit, aby člověk mohl žít v dokonalé rovnováze s okolním prostředím a vlastním já. Šamanismus se ukazuje jako jedna z možných cest, jak této harmonie dosáhnout, protože nabízí člověku možnost dodržovat jedno zásadní pravidlo – starost a aktivní péči o okolní prostředí v celé jeho variabilitě. Šamanismus vytváří v sociální i politické oblasti největší konkurenci moderním názorům. *Nabízí totiž světový názor, podle něhož musí lidské bytosti užívat své prostředí nikoliv se snahou je ovládnout, ale prostřednictvím vratkých a těžce vydaných kompromisů a za cenu stálé pozornosti a úcty.*⁶¹

3.3. Výuka šamanismu

Ať se již člověk dostane k šamanismu kterýmkoliv z uvedených tří tradičních způsobů, musí se určitým způsobem seznámit s vědomostmi, které se po tisíciletí uchovávaly výhradně ústní formou a mohly být předány pouze vyvoleným. V dnešní době má člověk, který se o šamanismus nejen zajímá pasivně, ale chce se mu věnovat i aktivně, řadu možností, jak se k těmto dříve tajeným informacím dostat. Patří mezi ně například:

- praktický kurz

---

⁶¹ P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 128.

- seminář
- duchovní cvičení
- výukový program
- šamanské komunity
- literatura a internet (tento bod není v této části práce podrobněji rozpracován)

Další podstatnou roli v seznamování se s šamanismem hraje také řada šamanských organizací a institucí, které byly založené v důsledku zvyšujícího se zájmu o tento fenomén.

3.3.1. Praktický kurz

Praktické kurzy jsou většinou dvoudenní záležitostí, při které si člověk osvojuje některé z šamanských technik. Nepředpokládá se hlubší proniknutí k šamanismu, ale pouze využití malého potenciálu znalostí, které šamanismus nabízí. Jsou zaměřené spíše na praktickou stránku šamanistických technik – nejedná se tedy o hlubší spiritualitu.

3.3.2. Seminář

Smyslem semináře je seznámit účastníka s šamanismem jako celkem, a proto je koncipován tak, že na sebe jednotlivé semináře navazují. Mají pevnou strukturu i obsah, který z velké části tvoří přednášky v akademickém duchu, videonahrávky a praktické ukázky.

V současnosti je velmi populární propojení semináře a praktického kurzu, kdy člověk v jistém slova smyslu prochází postupným zasvěcováním do tajů šamanismu. Základní seminář je postaven na znovuoobnovení schopnosti člověka vnímat jinou realitu. Jeho pokračování je orientované na schopnosti uvádět se do změněného stavu vědomí, po něm následuje lekce týkající se léčitelství, určité šamanské kultury apod. Tyto návstavy jsou tedy zaměřené na konkrétní oblasti a z hlediska výuky jsou řešené natolik komplexně, že po jejich absolvování je člověk, který jimi prošel, schopen pracovat samostatně.

Jejich konečným cílem je, kromě získání neuvěřitelného množství teoretických poznatků o šamanismu, obohacení člověka o osobní zkušenosti, které by měly vést k hlubšímu poznání sebe sama a pochopení sebe jako součásti univerza.

3.3.3. Duchovní cvičení

Duchovní cvičení je podobně jako praktický kurz realizováno ve dvou dnech. Účastníci jsou z velké části lidé, kteří na stupnici šamanů a šamanských praktiků představují mírně pokročilé jedince. Jsou již seznámeni s šamanismem a na duchovních cvičeních prohlubují své praktické poznatky o šamanismu. Ve zjednodušené formě lze říci, že procvičují to, co se naučili nebo s čím se seznámili na seminářích a kurzech.

Z tohoto důvodu je místem duchovního cvičení voleno klidné místo, nejčastěji tedy venkov a samota vzdálena od problémů a činností každodenního života. Účastníci cvičení se tímto pokoušejí i o duchovní obnovu, kterou pak čelí modernímu světu.

3.3.4. Šamanský výukový program

Tento styl učení, který zprostředkovává šamanské poznatky, je vhodný spíše pro skutečně vážné zájemce o studium a proniknutí do šamanismu - výukový program je koncipován do týdenních nebo delších časových intervalů, kdy se účastníci setkávají a společně se věnují studiu, a trvá až několik let. Na jeho konci se ze studentů stávají šamani nebo šamanští praktikové.

Od předchozích typů studia je možné šamanský výukový program vnímat jako nejprestižnější cestu k dosažení cíle, neboť výuka se nejvíce přibližuje jednomu z klasických modelů, kdy je adept veden zkušeným šamanem, který mu postupně v průběhu let předává všechny důležité informace a bedlivě pozoruje jeho duchovní růst – což je možné i díky poměrně malému počtu uchazečů o studium.

3.4. Organizace

Jak již bylo naznačeno, zakládání institucí a organizací šamanismu je spjato se zvýšenou pozorností, která mu je v poslední době věnovaná. Jejich hlavní cíle se soustřeďují na propagaci šamanismu jako takového a pak samozřejmě i na jeho výuku. Mezi nejznámější organizace patří:

- Mezinárodní sdružení Aloha (**Aloha International**)

<http://www.huna.org/html/alohaint.html>

- Mezinárodní společnost pro výzkum šamanství (**International Society for Shamanic Research** – dále ISSR)
<http://www.folkscene.hu/magzines/shaman>
- Kroužek posvátné země (**Circle of the Sacred Earth**)
<http://circleofthesacredearth.org>
- Kulturní síť šamanismu (**Cross Cultural Shamanism Network**)
<http://goliath.ecnext.com/coms2/merc-compint-0000733617-Cross-Cultural-Shamanism-Network.html>
- Centrum pro šamanská studia Nadace Jeleního tance – (**Dance of the deer foundation center for shamanic studies**)
<http://www.shamanism.com>
- Nadace pro šamanská studia (**Foundation for shamanic studies** – dále FSS)
<http://www.shamanism.org>

3.4.1. Mezinárodní společnost pro výzkum šamanství - ISSR

ISSR koná každé dva roky konference týkající se konkrétního tématu šamanismu s jediným cílem – šířit dokumenty o duchu světa. Tato setkání pořádá od roku 1991 a do dnešního dne jich bylo celkem devět. V současnosti je připravována desátá, která se má uskutečnit v roce 2009 na Aljašské Univerzitě v Anchorage.

3.4.2. Nadace pro šamanská studia - FSS

FSS se mezi všemi dosavadními organizacemi těší velké popularitě a věhlasu už od svého založení v roce 1985. Svůj podíl na tom má samozřejmě i její zakladatel a prezident, americký antropolog Michael Harner, který překročil pomyslnou hranici nezávislého pozorovatele, podstoupil iniciaci a stal se praktikujícím šamanem, což je mu dodnes v akademických kruzích vytýkáno. Michael Harner na svou obhajobu uvádí, že se věda zpronevěřila svým zásadám, protože se snaží realitu filtrovat svými teoriemi a odmítá celou škálu fenoménů, které neodpovídají jejím předpokladům o tom, jaký svět ve skutečnosti může být.

Hlavní úkol, který si tato nezisková organizace vzala na svá bedra, je šíření šamanismu v západní civilizaci. Usiluje o to, abychom se dokázali navrátit k našim

původním kořenům, od kterých jsme byli násilně odtrhnuti. Nejsilnější zbraní FSS k dosažení vytyčeného cíle se stal *Core Shamanism* – vlastní metoda vypracovaná právě profesorem Harnerem. Její význam spočívá v tom, že je založena pouze na těch původních technikách šamanismu, které i při moderním způsobu života neztratili nic ze své důležitosti a potřebnosti. Z nich v další fázi vytvořil kompaktní systém vzdělávání sestávající ze základních a nadstavbových seminářů a výcviků, na které navázaly další organizace. Mimo tyto aktivity vydává FSS také vlastní časopis pod názvem *Shamanism*.

Přední postavení FSS zajistila především jedna skutečnost – to, co se člověk teoreticky naučí, si okamžitě osvojí v praxi a tudíž vidí neprodleně výsledky své snahy – obnoví si schopnost dosahovat změněného stavu vědomí. Podle Michaela Harnera je nám tato schopnost vlastní, pouze byla deformována naší výchovou.

3.5. Postmoderní formy šamanismu

S příchodem 21. století se vedle zájmu o obnovený šamanismus začal objevovat také postmoderní šamanismus, častěji označovaný spíše jako neošamanismus, který by mohl být charakterizován především snahou o propojení nejmodernějších technologických vymožeností spolu s vybranými šamanskými praktikami.

Přestože existuje mnoho styčných bodů mezi původním archaickým šamanismem a neošamanismem, objevuje se jedna zásadní diference – neošamanismus nepracuje s iniciační krizí a jejími důsledky. S jistou mírou nadsázky lze neošamanismus srovnávat se zájmovou činností, které se člověk věnuje určitý počet hodin v týdnu.

V rovině psychedelických zážitků převládá u neošamanismu spíše než využití holotropního dýchání a fyzické askeze zjednodušená forma – spojení psychotropních látek jako je marihuana, LSD, psilocybinové houby nebo Ecstasy a extatického tance, ale v moderním slova smyslu. Jsou pořádány festivaly se zaměřením na taneční hudbu jako je house, rave, techno apod., kde lidé v hudebním rytmu 120 úderů za minutu dokáží nepřetržitě několik hodin pod vlivem halucinogenů tančit. Tento druh hudby nahrazuje rytmické, *pravidelné a monotónní bubnování klasického šamanismu*.⁶²

---

⁶² D. Lužný, *Neošamanismus – postmoderní techniky extáze*, s. 173.

3.5.1. Technošamanismus

S rostoucím rozvojem elektronické komunikace se aspekt technošamanismu s úspěchem promítl i do současného šamanismu. Tento novodobý jev spočívá v zakládání nespočetných internetových stránek, kde uživatelé mohou sdílet své zkušenosti a zážitky vyplývající z jejich fascinace šamanismem a současně mají možnost rozšiřovat svoje znalosti a praxi.

V tomto okamžiku lze s úspěchem tvrdit, že byla opět naplněna jedna možných charakteristik šamanismu, ale s jistým rozdílem – obdobné jevy se sice opět začínají nacházet v různých částech světa, ale nyní již v jisté závislosti na sobě, která vyplývá z možnosti kontaktu i s těmi nejdlejšími místy naší planety.

Na tuto kybernetickou výzvu dokázala kladně zareagovat i Nadace pro šamanská studia Michala Harnera, který založil internetové stránky <http://www.shamanism.org.>, prostřednictvím kterých nabízí šamanské kurzy a šamanské předměty, ale poskytuje také možnost podělit se s ostatními zájemci o své zkušenosti s šamanismem.

4. Česká šamanská scéna

4.1. Historie šamanismu na našem území

Tradice šamanismu na českém území má hlubokou minulost. Je doložena již v paleolitu 27 000 let př.n.l. v lokalitě Dolní Věstonice, odkud pochází archeologický nález obydlí šamana s figurkami zvířat a lidí a již zmiňovaný šamanský pohřeb Muže z Brna z Francouzské ulice.

Neolitická revoluce, která jinde šamanismus zatlačila za okraj tehdejší společnosti, přispěla na našem území k mírně odlišnému vývoji. *Šamanismus v tomto prostředí byl proti euroasijskému, který vychází z loveckých a pasteveckých společenství, založen více na zemědělských společnostech.*⁶³ Tento vývoj zabránil naprostému převrstvení tohoto fenoménu kultem Matky Země.

Šamanská kontinuita však byla z vnějšího pohledu násilně přerušena. U všech kmenů, které se objevily na našem území, je možné předpokládat jistou integrální formu šamanismu, která nebyla nahrazena žádným dokonalejším náboženstvím, ale plynule do něj vstoupila a přežila v něm jako jeho neoddělitelná součást – *šamanismus zpravidla existuje vedle jiných forem magie a náboženství*⁶⁴ a jeho integrace do jiných tradic tedy není ničím vzácným.

Je tedy možné očekávat, že u Slovanů i Germánů figurovaly osoby až nápadně se podobající šamanům, vykonávající podobné rituály a využívající stejné praktiky. (...) *Šamané byli současníci pohanských kultů řazených do tří kategorií: Wicca, Druidismus a Pohanství.*⁶⁵ Pravděpodobnost této symbiotické teorie je dána i jistou podobností mezi pohanstvím našich slovanských předků a šamanismem – slovanské náboženství obdobně jako šamanismus *nemělo propracovanou doktrínu, ani literárně podchycenou etiku či eschatologii, ani mytologii.*⁶⁶ *Předpokladem šamanismu je absence vyšších náboženských systémů, avšak víra v existenci mocných duchů (démonismus), kteří vstupují do života lidí.*⁶⁷

Celá tato éra je ukončená v mnoha ohledech násilnou christianizací našeho území, která nepřipouštěla existenci náboženského pluralismu. Má za následek, že praktiky našich prapředků upadly v zapomnění. Jistou primární stopu po zničení starého

⁶³ M. Zelený-Atapama, *Malá encyklopedie šamanismu*, s. 212.

⁶⁴ M. Eliade, *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, s. 25.

⁶⁵ G. Harvey, *Shamanism*, s. 404.

⁶⁶ V. Podborský, *Náboženství našich prapředků*, s. 142.

⁶⁷ V. Podborský, *Náboženství pravěkých Evropanů*, s. 55.

kultu odkazujícího k původnímu šamanismu mohou představovat například kapličky nebo Boží muka objevující se naprosto bez souvislosti uprostřed lesů a hájů. Tato zdánlivá nesouvislost měla jediný cíl – dosáhnout pokřesťanštění původní víry, jejíž kořeny sahaly hluboko do minulosti až k prvotním náboženským představám pravěkých lidí.

Je velmi pravděpodobné, že tento prastarý kult zanikl pouze zdánlivě. Jako v mnoha jiných kulturách⁶⁸ nejspíše přešel do ilegality, kde v naprostém utajení, předávaný ústní formou v rámci několika generací, přečkal staletí. V současných příznivých podmínkách ale paradoxně neopustil sféru utajení, možnou příčinou může být i strach ze zneužití – (...) *kdokoliv může přenášet posvátno do profánní sféry (...) může se jednat o pouhou módní pózu, způsob, jak se profilovat, předvádět, jak na tom případně vydělávat. Mohlo by dojít k vytvoření formy bez obsahu, neboť integrální součástí šamanismu je cesta utrpení a asketismu k poznání a celoživotní pokoře, řeholi a poslání (...) i když některé snahy o restauraci šamanismu mohou být výjimečně upřímné (novodobí Druidové).*⁶⁹

Podporu hypotézy o možném zneužívání šamanských vědomostí a praktik dokládá mediálně známá kauza Petra Chobota z 11. června 2001, pseudošamana, který ohrozil na životě několik osob svou touhou hrát si na šamana a zároveň se hmotně obohatit, čímž mimo jiné narušil pravou podstatu šamanismu, *který není žádnou hrou, je to prostředek, kterým šaman poskytuje pomoc svým bližním, aby našel východisko z jejich problémů nebo způsob jejich léčby.*⁷⁰ Mimo to se mu podařilo se provinít proti základnímu principu učitele a průvodce, který jde první, jako první zkouší účinky halucinogenních látek na své osobě a zodpovědně se stará v této oblasti o ostatní účastníky.

V České republice se aktivity zaměřující na šamanismus začínají sporadicky objevovat od počátku 90. let, kdy vlivem politického i společenského uvolnění získala prostor nová náboženská hnutí odmítající institucionalizovanou formu náboženského prožívání, kterou nahradily niterným prožitkem spirituality. Po nábožensky temném

---

⁶⁸ Například *houbový kult* mexických indiánů, *kult peyotlu* ve střední Americe (jeho konzumace ve středověku byla považována za stejně těžký zločin jako kanibalismus), *kult durmanu* v Ekvádoru.

⁶⁹ M. Zelený-Atapana, *Malá encyklopedie šamanismu*, s. 105-106.

⁷⁰ J.X. Doležal, *Šamanův zločin*, Dingir, s. 9. Další informace o této kauze přinesly internetová zpravodajství: např. http://www.rozhlas.cz/izurnal/ozvenydne/_zprava/10185, http://zpravy.idnes.cz/soud-naridil-pro-chobota-ochrannou-lecibu-ff6-/praha.asp?c=A010616_181047_praha_tom.

období totality se církevní religiozita zdiskreditovala svým přístupem k moderní společnosti a problémům současného světa. Její místo s velkým úspěchem zaplnila právě tato individuální hnutí propagující svobodu, otevřenost, absenci dogmatiky a možnost sebepoznání – jednou z možných variant je právě šamanismus.

4.2. Vývoj českého šamanismu

V dnešní době je šamanská síť v České republice propracovanou jednotkou, kterou je v jistém smyslu možné považovat za dceřinou pobočku Foundation for Shamanic Studies Europe <http://www.fss.at>. V důsledku stále se zvyšujícího aktivního zájmu o šamanismus v Evropě byla v Rakousku zřízená pobočka FSS, která vychovává akreditované lektory k šíření *Core Shamanism* i do českého prostředí. Dalším informačně-vzdělávacím tokem je činorodá účast slovenských lektorů šamanismu, kteří jsou naší povaze mnohem bližší než rakousko-americký způsob vzdělávání důsledně dbající na sebemenší detaily.

Pro osoby zabývající se praktikováním šamanismu v Česku je jeho nejpodstatnějším prvkem extáze, už při hodnocení šamanismu se ztotožňují s definicí Mircea Eliadeho – *šamanismus je technika extáze*.⁷¹ Vnímají šamanismus jako praktickou činnost vedoucí ke zlepšení svého okolí, jak v oblasti lidského zdraví a mezilidských vztahů, tak ve smyslu souladu těchto jednotek s přírodou.

Šamanismus je tedy vnímán tak jako ve své archaické podobě - jako služba společenství a krajiny, k čemuž je využívána variabilita šamanských praktik v celé jejich pestrosti. Vzhledem k odlišným potřebám dřívějších společenství a soudobé společnosti je nutné pozměnit (ve smyslu zmodernizovat) šamanskou činnost tak, aby odpovídala podmínkám dnešní doby. V této souvislosti je zpochybňována praxe osob, které se vydávají k domorodým kmenům naučit se šamanismu a pak se snaží aplikovat své poznatky ve společnosti, která je založená na naprosto odlišných základech, má diametrálně odlišné potřeby, zvyky a kulturu.

Šamanská práce v tomto prostředí musí být vystavena na jiných principech, čeští šamané upozorňují, že není možné slepě používat šamanismus domorodců. Je pro ně nezbytně nutné řadu technik a rituálů přizpůsobit našemu vnímání a kulturnímu prostředí.

---

⁷¹ M. Eliade, *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, s. 25.

Zatímco domorodé kmeny od šamana očekávají minimalizaci problému obživy, moderní člověk žijící mnohdy v nadbytku touží, aby mu šaman zprostředkoval zejména prvek spirituality, ve kterém reprezentanti domorodé kultury žijí od narození. Jedná se o jeden z mnoha příkladů nutnosti přechodu šamanismu v neošamanismus, který v mnohem větší míře odpovídá sociálním a sociokulturním změnám, ke kterým došlo v důsledku přechodu tradičního společenství do moderní společnosti. V tomto okamžiku je možné o šamanismu pojednávat jako o kontrakultuře, která se brání zavedeným pořádkům a snaží se hledat jejich alternativu:

- *Na rovině kulturní došlo ke zvýšení interkulturní vnímavosti a otevřenosti vůči vlivům jiných kultur. Konkrétním výrazem byl velký zájem (...) o kulturu přírodních národů. (...)*
- *Na rovině individuální se úsilí orientovalo na obrodu individuálního Já a interpersonálních vazeb. Šlo především o vytvoření nových forem životního stylu a o změnu náhledu na individuální podstatu každého jedince.⁷²*

Na tomto principu došlo k rozvoji české šamanské scény. Zmíněné momenty daly podnět k vytvoření neformálních skupin, které se postupným seznamováním a zvládnutím šamanských schopností a dovedností rozhodly bojovat proti automatickým procesům dominantní společnosti v první fázi a ve druhé etapě se pokoušely o návrat ke svým prapůvodním kořenům a k životnímu stylu, který je možné charakterizovat jako snahu o těsnější sepnutí s přírodou. Což v praxi znamená eliminaci zvyků a návyků moderní masové společnosti těžící z nadbytku, a posun hodnot směrem k ekologickým formacím.

V tomto okamžiku jsou nastoleny nejvýhodnější podmínky pro vydávání publikací věnujících se šamanismu. Bylo by zavádějící tvrdit, že knihy s touto tematikou zaplavily česká nakladatelství, ale v průběhu posledních deseti let se zájem o tuto problematiku několikanásobně zvýšil. Vedle účelových publikací⁷³ věnujících se praktikování šamanismu a využití jeho aspektů v praxi se objevují také první překlady

---

⁷² D. Lužný, *Neošamanismus – postmoderní techniky extáze*, s. 173.

⁷³ David, T.: *Medicína šamanů : Léčivé účinky rostlin z deštného pralesa posílí váš imunitní systém. Bylinné čaje proti rakovině*. Praha 1997, ISBN 80-7202-083-8.
Froemer, F.: *Šamanské léčení : setkání s přírodními silami : praktická cvičení k znovunastolení rovnováhy a harmonického vztahu s přírodou*. Praha 1996, ISBN 80-7205-071-0.

zásadních vědeckých pojednání⁷⁴ o této problematice a umožňují tak komplexnější pohled na tento fenomén. Dalším podstatným efektem tohoto zvýšeného zájmu byl vznik nakladatelství účelově zaměřených na nastíněnou problematiku, v současnosti se nejvíce spirituálními tématy zabývá právě nakladatelství DharmaGaia,⁷⁵ které se netají svou výhradní specializací na mimoevropské a alternativní kultury.

Celý český šamanský fenomén začíná velmi netradičně jako neformální zájmové bubnovací kroužky, které začaly sdružovat lidi se stejným duchovním zaměřením. Tento systém byl charakteristický svou maximální vstřícností a demokratickým přístupem ke všem zúčastněným jedincům. V praxi se taková setkání uskutečňovala většinou v bytě některého ze zúčastněných a počítala s maximálně deseti až patnácti člennou formací. Účastníci se postupně seznamovali se základními myšlenkami šamanismu a postupně pronikali do stavů změněného vědomí vyvolaného pomocí bubnů.⁷⁶

Navazující aktivitou na tyto skromné počátky bylo pořádání seminářů a přednášek konajících se v knihkupectvích v rámci prezentace knih věnujících se šamanismu v kontextu zlepšení individuálního života a zaměření své pozornosti na širší spektrum okolních problémů. Tyto aktivity byly zlomovým okamžikem – se šamanismem se mohla poměrně snadnou formou seznámit širší část veřejnosti, která byla dosud z těchto aktivit neúmyslně vyloučena nedostatkem informací a téměř nemožným přístupem k zájmovým bubnovacím kroužkům jako prvotní fázi českého šamanismu. Tyto zájmové skupiny totiž vznikaly velice sporadicky a vyznačovaly se relativní uzavřeností před masovou kulturní společností.⁷⁷

Položením těchto skromných základů se šamanismus v českém prostředí mohl začít revitalizovat ve své ucelené podobě jako jedna ze součástí mimokřesťanských směrů západního původu, které zde figurovaly před již zmiňovanou christianizací.

Během posledních deseti let došlo k utvoření silné základny vůdčích osobností v rámci českého šamanismu, někteří z nich pocházejí ze Slovenska, kde obroda

---

⁷⁴ Eliade, M.: *Šamanismus a nejstrašší techniky extáze*. Praha 1997, ISBN 80-7203-153-8.

Vítebsky, P.: *Svět šamanů*. Praha 1996, ISBN 80-85809-43-5.

⁷⁵ Jejím předchůdcem bylo samizdatové nakladatelství L-Books, které vydávalo převážně duchovně zaměřenou literaturu.

⁷⁶ T. Cowan, *Šamanismus*, s. 107 – 108.

⁷⁷ Informace o postupném vývoji českého šamanismu byly zprostředkovány během rozhovorů s Ivo Musilem a s absolventem jeho tříleté školy Malého stromu Angerem. Jiný zdroj informací není v současnosti k dispozici, protože fenomén českého šamanismu je poměrně mladý a dosud mu nebyla věnovaná zvýšená pozornost z vědeckých kruhů.

šamanismu proběhla v mnohem větší míře. Řadí se mezi ně slovenské šamanky Alica Balážová a Mgr. Zora Frešová, která získala akreditaci Foundation for the Shamanic Studies.⁷⁸ Obě dvě pořádají šamanské semináře i se zaměřením na Českou republiku. Dále certifikovaný lektor holotropního dýchání Miroslav Kašpar a Ivo Musil – člověk, který dal českému šamanismu ucelenou formu, ale i v jistém smyslu ho přesunul do institucionalizované podoby. Přestože se o nich hovoří jako o šamanech, sami se tak ve srovnání s archaickými domorodými šamani necítí, spíše by dali přednost označení šamanští praktikové.⁷⁹

4.3. Šamanismus pod vedením Ivo Musila

Ivo Musil je jednou z nejnápadnějších postav české šamanské scény. Jeho činnost je zastřešující pro různé skupiny věnující se šamanismu či zajímající se o něj. Nejnápadnějším počinem Ivo Musila je vytvoření internetových stránek pro současný šamanismus <http://samani.hyperlinx.cz>, které se podle jeho vlastní sebereflexe pokoušejí mapovat současný šamanismus u nás, poskytovat zájemcům ty nejzákladnější informace a současně umožnit vzájemné kontakty lidí, kteří se o něj zajímají.

Český šamanismus v podání Ivo Musila je orientovaný zejména na praxi severoamerických indiánů, a to z velmi prozaických důvodů – kvůli přerušené tradici na našem území se musí český šamanismus⁸⁰ inspirovat jinde, a proto se Ivo Musil pokouší navazovat na práci Michaela Harnera, který je průkopníkem v zapojování šamanismu do soudobého života.

---

⁷⁸ FSS uděluje certifikáty o absolvování vzdělávacího programu Core Shamanism. Toto osvědčení je určeno k potvrzení, že daný jedinec věnoval značné množství času a úsilí v tomto programu. Certifikáty jsou vydávány ve čtyřech odstupňovaných kategoriích:

- **Bílý** – doklad o absolvování 2-týdenního intenzivního kurzu v moderním šamanském léčitelství
- **Bronzový** – osvědčení o dokončení 3-letého programu Advanced Initiations v šamanství a šamanském léčitelství
- **Stříbrný** – doklad o absolvování Bronzového a Bílého
- **Zlatý** – dokončení všech tréninků v rámci Core Shamanism, které zahrnují např. šamanské věštění, extrakci, přechodové rituály, šamanismus a duchové přírody, šamanský poradenský výcvik a náplň Stříbrného certifikátu. (Harner, Michael. „Certificates of Completion” FSS – *The Foundation for Shamanic Studies* [online], 2000 [citováno 2008-11-27]. URL: <<http://www.shamanism.org/workshops/certificates.html> >).

⁷⁹ Tímto termínem se označuje jakákoli osoba provozující šamanismus, obvykle se však jedná o někoho, kdo nezískal výcvik v rámci tradiční domorodé společnosti. Osoba žijící v převládající kulturních podmínkách, která se naučila šamanským metodám a technikám a používá je podobnými způsoby jako šamané, ale s větší volností vůči inovacím a eklektismu. Osoba využívající šamanismus jako duchovní praxi (T. Cowan, *Šamanismus*, s. 128).

⁸⁰ Podle Ivo Musila se ústní tradicí zachoval pouze zlomek původních vědomostí, které jsou dosud tajené a nejsou ucelené - z tohoto důvodu jsou nepoužitelné pro renesanci českého šamanismu.

Pro Ivo Musila je šamanismus absolutně svobodný a otevřený a nabízí tuto svobodu a otevřenost každému, kdo má zájem rozšířit své hranice, poznat nové možnosti a nechce se spokojit s dogmaty a fundamentalismem. Přitom šamanismus nikoho neomezuje, každý si může zachovat svůj světový názor, svou duchovní praxi, svou víru i své náboženství.(...)Navzdory všeobecně rozšířenému mínění nemá šamanismus pranic společného s náboženstvím, ani s šarlatánstvím, ani s magií - natož černou.

Je to "cosi", co tu bylo dávno přede všemi náboženstvími, čaroději i magií, co je vlastní a přirozené všem lidem na celém světě a co dodnes důvěrně znají malé děti bez ohledu na kulturu, z níž pocházejí. Návrat k šamanismu je návratem ke kořenům, objevováním vlastní přirozenosti a schopností, které všichni máme, i když jsme na ně zapomněli, i když je popíráme. Jako prostředek sebepoznání je šamanismus nejúžasnější metodou, kterou znám.⁸¹

Musilovy aktivity se zaměřují zejména na šamanské léčitelství, šamanské poradenství a pořádání tematických přednášek o šamanismu. Vzhledem k tomu, že se jedná o jeden z jeho zdrojů obživy, je nutné za tyto služby platit. Lze spatřovat jistou analogii v šamanských kulturách, kde šamana živí vesnice nebo za jeho služby přiměřeně platí. V naší civilizované společnosti jsou předmětem směny zejména peníze, ale v odkazu na skutečné šamany se Ivo Musil nevyhýbá ani tradiční odměně za služby jako je tabák, jídlo, čaj apod.

Jeho nejdůležitějším počinem je pořádání zážitkových seminářů, které jsou postavené na základě znalostí získaných jak u nativních šamanů, tak u FSS. Pozoruhodná je zejména jejich variabilita, kdy neslouží pouze lidem toužícím po šamanském růstu, ale jsou postavené i pro potřeby *firemního managementu*⁸² - jedná se například o stále žádanější osobní růst a rozvoj kreativních schopností.

Přehled nabízených seminářů:⁸³

- **Základní seminář: Šamanská cesta**⁸⁴

⁸¹ Musil,Ivo. „Co vlastně je a není šamanismus“ *Šaman – stránky pro současný šamanismus* [online], 2006 [citováno 2008-11-18]. URL <<http://samani.hyperlinx.cz>>.

⁸² Musil,Ivo. „Co mohu nabídnout – Ivo Musil“ *Šaman – stránky pro současný šamanismus* [online], 2006 [citováno 2008-11-18]. URL <<http://samani.hyperlinx.cz>>.

⁸³ Veškeré informace o seminářích pocházejí z internetových stránek *Šaman- stránky pro současný šamanismus* [online], 2006 [citováno 2008-11-18]. URL <<http://samani.hyperlinx.cz>>. Při pokusu o získání dalších faktů a informací týkajících se těchto seminářů, byla Ivo Musilem nabídnuta jediná možnost – zaplacení patřičného poplatku a aktivní účast, čímž bylo prakticky znemožněno se jimi zabývat z pohledu outsidera. / Příloha č. 4.

⁸⁴ Viz Příloha č. 5.

Šamanská cesta je určena pro získání síly a pro léčení. Šamanismus je dle Ivo Musila nejstarší metodou, která prostřednictvím změněného stavu vědomí hledá možnosti léčení a řešení problémů.

Ivo Musil se přímo odvolává na amerického antropologa prof. Dr. Michaela Harnera, který se řadu let učil šamanismu přímo v šamanských kulturách po celém světě. Na základě nabytých vědomostí potom různé šamanské přístupy zredukoval na jádrový šamanismus.⁸⁵ Účastníci základního semináře se naučí pomocí změněného stavu vědomí šamansky cestovat do tzv. neobvyklé reality, kde se mohou setkat se svými duchovními spojenci - silovým zvířetem a učitelem. Zároveň mají získat zkušenost členění této reality na horní, dolní a střední svět a naučit se několik jednoduchých šamanských technik, použitelných při léčení, hledání pomoci a rady pro sebe a své blízké.

▪ **Medicine Wheel - základní seminář**

Pro Ivo Musila je základem šamanismu to, jakým způsobem se člověk vztahuje k entitám a silám, které ho obklopují. Podle jeho názoru je úžasnou pomocí při navazování těchto vztahů a léčení sebe sama i druhých tradiční Medicínský kruh původních Američanů. Na semináři se žáci zaměří na práci s Medicínským kruhem a jeho osmi směry a budou procvičovat navázání vztahu s těmito směry a jejich kvalitami. Společně s lektorem proberou dvacet základních sil universa a dvacet čaker, které se k nim vztahují. Seznámí se také s pěti štíty, které každý člověk má a které ovlivňují, jakým způsobem lidé vnímají svět a jak se k němu vztahují.

Ivo Musil zdůrazňuje, že Medicínský kruh v tomto pojetí je skutečným "popisem jsoucna" a dodává, že jeho znalost nám umožní porozumět sobě samým, našim vztahům - ať partnerským nebo v jakékoliv skupině, krajině, zemi i celému universu. Práce s ním je velmi podobná původním šamanským technikám, na jejichž základě Bert Hellinger vytvořil systemické konstelace.⁸⁶

---

⁸⁵ Core Sahamanism – jedná se o systém šamanské víry a praxe, který se zaměřuje především na šamanské cestování a navozování šamanského stavu vědomí extatickým tancem a rychlým bubnováním 220 úderů za minutu. Více informací o Core Shamanism nabízí publikace Harner, Michael: *The Way of the Shaman: A Guide to Power and Healing*. Harper & Row Publishers, NY 1980.

⁸⁶ Bert Hellinger (*1925) je německým psychoterapeutem a zakladatelem psychoterapeutické metody rodinné (systemické) konstelace, s jejíž pomocí lze hlouběji poznat souvislosti a vztahy mezi členy jakéhokoli systému tvořeného vzájemně se ovlivňujícími členy. Na tomto základě byl u nás v roce 2007 založen Český institut systemických konstelací (<http://www.cisk.cz>) a Institut rodinných konstelací (<http://www.familyconstellation.org>).

- **Medicine Wheel - praktický výcvik**

Podmínkou účasti je předchozí absolvování základního semináře Medicine Wheel. Tento výcvik umožňuje absolventům hlubší vhled do prastaré moudrosti Medicínského kruhu a jeho efektivní použití pro sebepoznání, léčení sebe i druhých, i pro poznání posvátných tajemství universa. V průběhu výcviku budou účastníci kurzu do hloubky probírat a procvičovat práci s kvalitami jednotlivých směrů a se vztahy mezi nimi. Mezi probíraná témata patří:

- ♦ **Kruh života** – běh života, jak by měl vypadat podle Medicínského kruhu obecně a jak z pohledu muže a ženy.

- ♦ **Srdeční mysl** – naše kultura nám tvrdí, že srdce je sídlo emocí. Ale emoce patří podle Medicínského kruhu k jihu, zatímco srdce a mysl k severu. Porozumění tomuto odlišnému konceptu je zásadní pro porozumění celému Medicínskému kruhu i tomu, proč nám srdce podle naší představy přináší především trápení a bolest, zatímco lidem v šamanských kulturách radost a štěstí.

- ♦ **Léčení v Medicínském kruhu** – žáci se seznámí s možnostmi a způsoby, jak tento kruh používají pro léčení šamanské kultury a jak jej mohou používat oni sami pro léčení sebe i druhých.

- ♦ **Chaos a řád** – základem je prozkoumání dvou linií spojující čtyři základní směry kruhu, z nichž jedna představuje řád a druhá chaos. Ivo Musil nabízí pohled, jak se díky iluzi jistot a bezpečí, kterou v naší kultuře představuje linie řádu, lidé stávají obětmi okolností, a jak linie chaosu může přinést sílu k tvoření vlastního osudu, vlastního života.

- ♦ **Partnerské vztahy** – podle Musila je díky Medicínskému kruhu jasně patrné, proč většina lidí má problémy s partnerskými vztahy a nabízí možnost změny. Aktéři semináře prozkoumají ženské a mužské aspekty kruhu a podívají se také, jak k těmto vztahům přistupují v tradičních šamanských kulturách.

- **Šamanovo srdce**

Ivo Musil zde opět poukazuje na naši západní kulturu, která je jedinou známou kulturou v historii lidstva, jež nepovažuje srdce za sídlo mysli, ale za sídlo emocí. To je podle něj jeden z důvodů, proč lidé západní společnosti mají takové problémy jak s emocemi tak i s myslí – rozumem, proč nás tak často „bolí srdce“. Na semináři mají

žáci putovat ke svému srdci, poznávat ho a léčit, budou se učit rozeznávat, co k nim skutečně přichází od něj a co od jejich ega, a vnímat svět „okem srdce“, jak tento nejdůležitější spirituální smysl nazývají severoameričtí Indiáni.

Šamanovo srdce je volný cyklus seminářů, kdy se srdcem - a 4. čakrou - pracují pokaždé jinak, aby své srdce co nejvíce poznali a vyléčili.

- **Místa síly**

Záměrem semináře je obnovit původní, harmonické a vzájemně užitečné spojení mezi světem lidí a světem bytostí obývajících místo, či krajinu. S pomocí již získaných spojenců se žáci pod dohledem lektora pokusí odhalit spirituální aspekt problémů, které se v obvyklé realitě projeví jako onemocnění místa, krajiny nebo bytostí, které na tomto místě žily nebo žijí. Seznámí se s metodami, jak se dá šamansky pracovat pro místo a krajinu, jak přinášet radu, léčbu a rovnováhu pro navrácení harmonie. Seminář je zážitkový a techniky práce jsou šamanské. Důraz je kladen na hloubku prožitku a schopnost intenzívně a soustředěně šamansky pracovat.

- **Chaos a řád**

Chaos není podle Musilovy reflexe zmatek ani zlo. Chaos je potence. Potence tvoření. Z Chaosu vzniklo všechno. Samotné mýtické Stvoření na počátku Času vyšlo z Chaosu a bylo právě jím umožněno.

Ivo Musil opět nabízí možnost prozkoumání, jak se díky iluzi jistot a bezpečí, kterou v naší kultuře představuje řád, stávají lidé oběťmi okolností. Výuka je zaměřená na pochopení toho, jak Chaos může lidem přinést sílu k tvoření vlastního osudu, vlastního života.

- **Srdce muže** (jen pro muže)

Srdce vede muže na jeho cestě. V něm je jeho síla, jenom v něm může nalézt své skutečné poslání. Na šamanských cestách prochází adeпти několika prastarými přechodovými a iniciačními rituály, které jim naše kultura odepřela, takže nemohli dospět a stát se muži. Prochází tedy cestou od dítěte k bojovníkovi, od oběti okolností k tvůrci vlastního osudu. Budou hledat cestu k vlastnímu srdci jako zdroji jejich síly.

- **Cesta muže** (jen pro ženy)

Znát a porozumět sám sobě je velmi těžké. Ještě obtížnější je skutečně poznat druhého člověka. A nejtěžší je porozumět bytosti opačného pohlaví. Tento seminář o mužích, vedený mužským způsobem, je určený pro ženy, které chtějí porozumět

odlišnému mužskému způsobu vnímání, myšlení, reagování a postojům ke světu a životu.

- tříletý výcvik **Škola Malého stromu**

Ivo Musil používá tento název, abych projevili úctu ke knize *Škola Malého stromu* od Forresta Cartera,⁸⁷ zdroji, z něhož čerpá. Kromě moudrosti amerických Indiánů účastníky povede také moudrost Keltů a dalších národů. Název má ale ještě jednu symboliku - při práci ve škole budou žáci hledat své kořeny, posilovat je a rozšiřovat. Ne ovšem jen pro kořeny samé, ale proto, aby mohli růst. Tak jako každý strom potřebuje kořeny, aby mohl růst vzhůru - a má-li je slabé, první větší vítr ho vyvrátí - tak i žáci, Malí Stromové, musí nejprve zakořenit, aby mohli bezpečně růst vzhůru ke Slunci.

V prvním ročníku výcviku si studenti vybudují strom svého života - kořeny, kmen a korunu - tak, aby našli základní pevné body ve svém životě: odněkud pocházet, někam patřit a někam mířit. V závěru pak integrují, co se naučili, aby mohli přijmout sami sebe takové, jací jsou, a mohli sami sobě důvěřovat.

Druhý ročník je zaměřen na bourání starých konceptů a postojů a transformaci vlastního vědomí, aby dokázali najít pevné body sami v sobě. Studenti zemřou, aby se opět narodili⁸⁸ takoví, jací by chtěli a měli být. Změní své pojetí srdce, budou pracovat s chaosem a řádem, prozkoumají vlastní divokost, nespoutanost a kreativitu a nakonec opět vše integrují tak, aby dokázali začít naplňovat tu nejkrásnější možnou představu o sobě.

Třetí ročník studenty povede cestou od duality k jednotě, k projevení se v celistvosti a sounáležitosti s celkem, jako strůjce vlastního osudu v harmonii se silami, jež je obklopují.

Během všech tří ročníků se adepti také učí spolupracovat jako skupina, jako kmen, v němž má každý své místo, každý je pro něj stejně důležitý a každý za něj nese svůj díl zodpovědnosti. Budou mapovat své ego a učit se, jak se jím nenechat ovládat, ale naopak z něj udělat dobrého služebníka, a jak překonávat sebedůležitost. Budou hledat způsoby, jak nežít v iluzích, ale v realitě, jak stopovat sám sebe i druhé. Použijí šamanské techniky a rituály jako metodu sebepoznání a rozšiřování vědomí do oblasti nevědomí. Budou pracovat s energií vlastní i energií entit kolem nás a naučí se

---

⁸⁷ Carter, F.: *Škola malého stromu: skutečné události*. Praha 1993.

⁸⁸ S největší pravděpodobností se jedná o zjednodušený iniciační rituál přizpůsobený naší kultuře.

vyrovnávat energetickou nerovnováhu našich životů. Projdou také řadou iniciačních rituálů a prodělají i několik Vision Questů (hledání vize).

V každém ročníku absolvují účastníci 4 nebo 5 tří až pětidenních setkání, která jsou pro absolvování povinná. Kromě toho mají možnost se zhruba jednou za tři týdny setkávat na pracovních kruzích, kde pod vedením Ivo Musila pracují s tím, co se naučili, a pokoušejí se léčit navzájem. Tato setkání jsou nepovinná.

Podmínkou přijetí do ročníku Školy Malého stromu je absolvování úvodního semináře, který se koná každoročně někdy v říjnu či v listopadu.

4.4. Šamanismus v podání Miroslava Kašpara

Miroslav Kašpar je představitelem další z podob českého šamanismu, který se navíc na české scéně objevuje jako jeden z prvních. Stejně jako Ivo Musil i on má své vlastní internetové stránky <http://skridla.arcs.cz> zaměřené na propagaci praktické stránky šamanismu širšímu okruhu zájemců. Pro tento účel byl v Jižních Čechách zakoupen v roce 1990 statek ve Skřídlech u Českých Budějovic. Původně pouze jako soukromá iniciativa *čtrnácti výzkumníků na spirituálním poli, kteří společně fungovali již řadu let a zvali do zapůjčených prostor všechny ty, kteří mohli v duchovních a terapeutických oblastech informovat o dění v zahraničí, nebo se podělit o zkušenosti, které byly za socialismu jen těžce přístupné (bez velkých nároků na peníze). Z tohoto popudu vznikla potřeba vlastnit prostor pro možnosti podobných aktivit, které se dále rozvíjely až do dnešní podoby.*⁸⁹

Spektrum služeb a seminářů není sice tak rozsáhlé jako v předchozím případě, ale Miroslav Kašpar nabízí zájemcům radikálně odlišný sortiment aktivit na rozdíl od Ivo Musila, přestože jsou oba dva ve vzájemném kontaktu a čerpají od sebe různé poznatky.

Jako certifikovaný lektor holotropního dýchání⁹⁰ se Miroslav Kašpar věnuje zejména této oblasti. Holotropní dýchání je pro něj *silný prostředek sebepoznávání,*

---

⁸⁹ Kašpar, Miroslav. „Skřídla č. p. 8”. *Skřídla* [online], 2000 [citováno 2008-12-2] URL: <<http://skridla.arcs.cz/skridla.htm>>.

⁹⁰ Certifikát získal v 90. letech po absolvování výcviku v holotropním dýchání u Stanislava Grofa. Kromě něj měl možnost se učit také od Michaela Harnera, a AngelesArienne. Holotropní dýchání je registrovanou obchodní značkou Stanislava Grofa. Jedná se o léčebný postup, který je kombinací řízeného dýchání, cílené práce s tělem a hudbou. Více informací - Grof, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*. Praha 1992. Grof, S., Bennet, H. Z.: *Holotropní vědomí*. Praha 1999.

kteřý využívá rozšířené stavy vědomí pro vnitřní uzdravování a transformaci.⁹¹ Avšak tato metoda není vhodná pro každého zájemce. Miroslav Kašpar upozorňuje na nevhodnost tohoto postupu u lidí, kteří trpí kardiovaskulárními problémy, hypertenzí, epilepsií či duševním onemocněním. Taktéž pro těhotné ženy není vhodný podobný přístup sebepoznávání.

Mezi další nabízené služby patří:⁹²

- chůze po žhavém uhlí
- indiánská sauna - potní chýše
- bubny – možnost vyrobit si vlastní šamanský buben
- práce se sny – jejich výklad a rozebrání
- rodinné konstelace – jedná se o nacházení vlastní síly z kontaktů se svými kořeny

Miroslav Kašpar se specializuje spíše na rozvíjení konkrétních šamanských technik než na ucelenou podobu šamanského výcviku směřující k vytvoření základu českého šamanismu. Pro osoby, které se zajímají pouze o specifické šamanské praktiky je tento přístup vhodnější než absolvování celistvě zaměřeného šamanského výcviku u Iva Musila.

4.5. Neformálně - individuální šamanismus

Vedle již zmíněných dvou nejznámějších reprezentantů šamanské kultury v České republice se vytvořil další proud. Ten je charakteristický největší možnou mírou individuality a svobody, jež se projevuje zejména tím, že se odehrává v rovině jednotlivců a nikoliv v organizované skupině pod vedením lektora.

Tento směr vzniká v důsledku nespokojenosti s přílišnou institucionalizací podoby českého šamanismu, která se odklání od původně svobodné a nedogmatické formy duchovnosti nabízející jisté možnosti osobní tvořivosti.⁹³ Duchovní obroda českého šamanismu je výsostně individuální záležitostí a prezentace výsledků této činnosti je považována za nepřístojnou, stejně tak jako nabízení šamanských služeb na internetu širší veřejnosti za účelem finančního obohacení.

---

⁹¹ Kašpar, Miroslav. „Holotropní dýchání“. *Skřídla* [online], 2000 [citováno 2008-12-2] URL: <http://skridla.arcs.cz/holotropni_dychani.htm>.

⁹² Viz Obrazová příloha obr.č. 18, 20, 21, 23.

⁹³ P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 150.

Pro tyto jednotlivce představuje šamanismus individuální a soukromou záležitost, čímž však na druhé straně dochází k vyvolání dojmu, že se jedná o popření jednoho z nejdůležitějších bodů šamanismu – jednání ve prospěch společenství, protože tito lidé využívají šamanismu zejména pro osobní rozvoj a cestu k sebepoznání. Své poznatky, zkušenosti a duchovní vývoj nesdílejí s ostatními na žádných internetových stránkách ani se aktivně nesnaží sdružovat do formálněji laděných skupin stejně zaměřených jedinců, protože je považují za striktně soukromou sféru tak jako domorodí šamané.

Pro veřejnost jsou v naprosté většině utajenou jednotkou představující jednu z podob českého šamanismu a proniknout do jejich blízkosti v souvislosti se zjišťováním jejich reflexe šamanismu je možné pouze prostřednictvím kontaktů a známostí.

4.6. Český « internetový » šamanismus

Kromě již zmiňovaných aktivit Ivo Musila a jeho stránek <http://samani.hyperlinx.cz> a stránek <http://skridla.arcs.cz> Miroslava Kašpara existuje ještě několik dalších aktivit, které se spíše než neošamanismu začínají blížit technošamanismu.

Jedná se v první řadě především o stránky <http://www.dusecz.com>, které jsou postavené na vzájemném sdílení zážitků z šamanských cest a předně také na subjektivní studii keltského šamanismu, který je naší kulturní tradici bližší než šamanismus odvozený ze zkušeností amerických indiánů.

Druidové se vlastně vyvinuli z šamanů. O šamanismu se mluví jako o matce všech náboženství a všech typů náboženských představ. Druidové začali vznikat asi dvě stě let před naším letopočtem jako vyšší specializovaní šamani. Šaman musel být lékař, rádce, bylinkář a také úspěšný lovec. Druidové byli typičtí pro severní část britských ostrovů a odtud postupovali a pronikali přes celou Británii dolů do francouzské Galie, kde je o sto let později poznal Caesar a popsal ve svých pamětech. Proto dnes, když někdo čte o Keltech, dozvídá se, že v jejich čele stáli Druidové. Ale oni jsou jen výsledkem určitého vývoje; předtím neexistovali, byli pouze šamani.⁹⁴

---

⁹⁴ Mikulcová, Monika., Keltský šamanismus – příběhy a poučení z lesa I'. *DUŠECZ A ESOTERIKA Informační server pro duchovní růst a osobní rozvoj* [online], 2003 [citováno 2008-12-9]. URL: < <http://www.dusecz.com> >.

Typickou ukázkou příspěvku, který se objevuje nejen na těchto stránkách, je příběh o aplikaci šamanské síly, případně zdůraznění přínosu šamanských schopností pro každodenní realitu - *šamanismus není jen o cestování. Přichází ke mně hodně znamení, která mi vždy prozradí, co mám udělat, bez toho, aniž bych se musel vybrat na šamanskou cestu. Mnoho šamanů na Západě odkládá své bubny. Nepotřebují je, aby mohli být šamany. Umím se velmi rychle dostat do transu i během cestování autobusem nebo v autě. Volala mi například žena, že má problémy se srdcem a já jsem musel okamžitě jednat. Řídila naštěstí přítelkyně a já jsem musel jít okamžitě do jiného světa a přinést nějakou pomoc. Když jsem to udělal, ta žena mi znovu volala, že už se cítí dobře a že je v pořádku. Tehdy jsem neměl s sebou buben, chrastítka ani šamanský kostým. V takovýchto situacích si musíte poradit a přinést okamžité řešení. A o tom šamanismus je. Ne o tom, jak drahý máte buben, jak krásné příběhy jste zažili a jak umíte cestovat.*⁹⁵

Podobně laděné výpovědi samozvaných českých šamanů příliš neprospívají jejich morálnímu kreditu v očích širší veřejnosti. I samotní přední představitelé šamanismu se shodují v nevhodnosti těchto sebe prezentací a upřesňují, že za šamana hovoří jeho skutky samy a není třeba je ventilovat touto cestou.

Další aktivitou českého šamanismu na poli internetu jsou stránky www.samanismus.unas.cz prezentované především jako šamanova cesta sebepoznání.

*Akce, které nabízejí, dostaly název Naplněný život, neboť právě toto je jejich cílem. Využívají šamanské praxe ke vstupu do změněných stavů vědomí, ale jsou zaměřeny na řešení konkrétních problémů v současném životě. Jde o komplexní systém technik zaměřených na práci s vnitřní energií, s tělem i vědomím, s cílem využít svých vnitřních možností k proměně kvality života. Tyto techniky umožňují zbavit se velkého množství zátěží z minulosti, najít a rozvinout svůj vnitřní potenciál.*⁹⁶

Činnost této sekce se nejvíce blíží počínům Ivo Musila. Nabízí několik kurzů, které se dělí na základní a tématické. Účast na tématickém kurzu je podmíněna absolvováním kurzu základního a setkání jsou určená pro skupinu 7-12 lidí. Mezi nabízené semináře patří:⁹⁷

---

⁹⁵ Mikulcová, Monika., „Keltský šamanismus – příběhy a poučení z lesa II“. *DUŠECZ A ESOTERIKA Informační server pro duchovní růst a osobní rozvoj* [online], 2003 [citováno 2008-12-9]. URL: <<http://www.dusecz.com>>.

⁹⁶ Šamanova cesta sebepoznání [online], [citováno 2008-12-10]. URL:< www.samanismus.unas.cz > .

⁹⁷ informace o jednotlivých seminářích jsou dostupné na internetových stránkách URL: <<http://www.samanismus.unas.cz/pages/akce.html#temata>> [citováno 2008-12-10].

- **Základní kurz** – stejně jako v případě základního kurzu Ivo Musila se účastníci seznámí se základními šamanskými technikami, osvojí si totemové zvíře a obdrží návod na zvýšení svého osobního energetického potenciálu. Pro zvýšení atraktivnosti kurzu je nabízena možnost chození po žhavém uhlí.⁹⁸
- **Celistvost** – tento kurz je zaměřen na opětovné sjednocení psychické a fyzické jednoty těla.
- **Hojnost** – cílem tohoto semináře je zkoumání postoje účastníka ke hmotnému světu a hledání rovnováhy mezi hmotnou a vnitřní hojností.
- **Smrt a znovuzrození** – náplň kurzu je zaměřená na překročení úrovně smrtelného těla.

Tyto stránky však neposkytují téměř žádné konkrétní informace o šamanismu či dokonce neošamanismu, jejich struktura je velmi nápadně podobná komerční propagaci zaměřené pouze na výdělečnou činnost.

4.7. Šamanské internetové obchody

Vedlejším trendem v cestě za objevováním šamanismu pro dnešní společnost je opět komerčně laděná nabídka nejrůznějších šamanských rekvizit. Nejpodstatnější část nabízeného zboží je věnována široké škále chřestidel a bubnů jako nepostradatelné výbavě současného šamana. Touto cestou se okrajově vydal i Miroslav Kašpar, který na svých internetových stránkách nabízí kromě možnosti vyrobení si vlastního bubnu i zakoupení již hotového výrobku.⁹⁹

Obdobně propaguje předměty nezbytné pro šamanskou činnost na svých internetových stránkách také Foundation for Shamanic Studies, která ovšem svůj sortiment produktů obohatila také o videokazety, audiokazety, dvd a knihy Michaela Harnera, ale i praktická pouzdra určená pro uskladnění bubnu – jedné z nejdůležitějších rekvizit šamana. Internetový obchod FSS nabízí také slevy v případě zájmu o sady

⁹⁸ Viz Obrazová příloha obr. č. 19.

⁹⁹ Cena bubnu se odvíjí od jeho velikosti, za pořízení bubnu do průměru 37 cm zaplatí zákazník 1000 Kč (40 eur), buben s průměrem 60 cm už vyjde na 4000 Kč (160 eur), za zakázkové malování na buben si zájemce připlatí od 300 – 600 Kč (10 – 20 eur). Kromě bubnů jsou v nabídce také chřestidla, a to kruhová nebo oválná případně zvířecího tvaru, která stojí od 400 – 500 Kč (15 – 20 eur). (Kašpar, Miroslav. „Bubny - Shamanic drums”. *SKŘÍDLA* [online], 2003 [citováno 2008-12-15]. URL: < <http://www.skridla.arcs.cz/bubny.htm>>). / Viz Obrazová příloha obr.č. 20 – obr.č. 22.

určitého zboží, jež se zájemci vyplatí při pořizování většího počtu předmětů nebo ucelených sad.¹⁰⁰

Stále zvyšující se poptávka po zboží určené k rozvoji vlastní osobnosti v rámci šamanismu vedla k založení českého internetového obchodu Drakkaria <http://drakkaria.cz/bubny>, který se specializoval opět na nabídku bubnů, které jsou zhotoveny nejčastěji z kůže jelenů, daňků nebo srnčí zvěře. Ceny těchto produktů jsou v porovnání s nabídkou Miroslava Kašpara a FSS výhodnější, přesto velká většina lidí zajímajících se o šamanismus preferuje možnost vyrobit si vlastní buben.

Možnost zakoupení ručně vyrobeného šamanského bubnu nabízí i etnobotanický internetový obchod <http://www.vegetalismus.cz>. Tato aktivita je ale na rozdíl od předcházející pestré nabídky bubnů velmi skromná, neboť nabízí pouze jediný nástroj. Na druhou stranu ale do sortimentu zařadila širokou škálu léčivých rostlin s většinou mírně psychedelickými účinky prakticky ze všech hlavních regionů světa, kde se šamanismus vyskytuje.

Tyto aktivity nemají už příliš mnoho společného se základní myšlenkou renesance šamanismu u nás jako duchovní obrody přístupné každému člověku nezávisle na věku, pohlaví a společenském postavení. Ve velké míře se jedná o podnikatelské aktivity zaměřené na finanční zisk. Podobně orientovaná činnost je většinou typická pro podobu neošamanismu v západní materiální společnosti. Pokus o individuální duchovní proud je okamžitě následován komerčními záměry, které původní myšlenky o renesanci šamanismu ubližují svou touhou po snaze vydělat na každé lidské činnosti.

---

¹⁰⁰ Zmíněné produkty jsou k dostání na internetových stránkách <http://www.shamanism.org/products/index.html>.

Závěr

Šamanismus provází člověka od úsvitu lidských dějin, představuje nejstarší formu mystického prožívání, kterou člověk zakoušel už v dobách pravěku, a přestože ho neolitická revoluce zatlačila za okraj společnosti, byl přítomný ve vývoji lidské kultury i nadále. V tradičních společnostech odříznutých od civilizačního rozvoje byl zachován ve své původní podobě, zatímco v kulturách, které byly ovlivněné globalizačními procesy, byl v prvních fázích vytlačen do ilegality monoteistickými náboženstvími a následně i oficiálními ideologiemi.¹⁰¹

Na přelomu 18. a 19. století dochází na Západě k znovuobjevování šamanismu cestovateli, kteří navštívili oblasti nedosažitelné pro většinu západní populace – střední Asii, Sibiř, Oceánii, Indonésii apod. Pro tehdejší badatele byl zajímavý fakt univerzálnosti prakticko-kultovní stránky šamanismu. Ačkoli se tyto oblasti nacházely v odlišných zeměpisných šířkách, rituály a magické praktiky byly, až na lokální podmínky způsobené odlišnými přírodními podmínkami, velmi podobné.

Ve 20. století dochází k renesanci šamanismu s nebyvalou razancí právě v západní společnosti, která se na rozdíl od nativních národů odloučila od spirituální roviny, jež prostupuje všemi oblastmi každodenního života a poskytuje jednotlivcům stabilní psychickou základnu. V materiální společnosti, dosud kladoucí důraz na běžný stav vědomí, se začíná objevovat touha po integrování tohoto spirituálního prvku zpět do jejích fundamentů. V závislosti na tom pak vznikají v průběhu druhé poloviny 20. století nejrůznější organizace a nadace, které se zájemcům snaží zprostředkovat možnost návratu k těmto původním kořenům lidství.

Postupný vývoj šamanismu v České republice byl nastartován díky společensko-politickým událostem z roku 1989, jež umožnily návrat spirituality do společnosti, která byla celých 40 let směřována k ateismu. Po roce 1990 se objevuje první literatura věnující se šamanské tematice a možnostem osobního duchovního vývoje. V průběhu dalších let se její produkce násobí a vrcholu dosahuje v roce 1999. Tato vlna se znovu zopakuje o sedm let později v roce 2006.¹⁰²

Vydávání šamansky orientované literatury představuje jeden ze stěžejních základů, jež umožnily veřejnosti seznámit se s šamanismem. Aktivita kladoucí důraz na

---

¹⁰¹ Zejména ruský totalitní režim se zaměřoval na perzekuci šamanů a potlačení šamanismu, který byl přítomný zejména mezi sibiřskými etniky.

¹⁰² viz Příloha č. 3.

svobodu a duchovní tradici snoubící se s novodobou proměnou byly v postkomunistické společnosti zejména v první dekádě velmi lákavé a příznivě přijímané. Společnost toužila po spiritualitě, která jí byla po desetiletí systematicky odíraná.

Českému šamanismu se v průběhu posledních dvou desetiletí podařilo získat pevné kořeny a stabilní základnu, která byla vytvořena především díky aktivitám dvou předních osobností českého šamanismu – Miroslavu Kašparovi a Ivo Musilovi, kterým se podařilo tento fenomén představit a zpřístupnit širší veřejnosti. Postupně je objevenán lidmi, kteří touží po osobní spiritualitě a nechtějí se vázat na žádné náboženské společenství a plnit jeho doktrínu – zmíněné touhy neošamanismus v naprosté míře uspokojuje. Těmto jedincům dokázal šamanismus nabídnout další dimenzi jejich života naplněnou rozvojem jejich osobnosti, duchovním růstem a orientací na duchovní cíle, které materiálně zaměřenému člověku unikají. Po zážitcích vycházejících ze změněných stavů vědomí nezřídka dochází k radikálnímu přehodnocení životních postojů těchto lidí.

Na konci devadesátých let se objevuje další vývoj na poli neošamanismu v České republice, který naopak původně naprosto svobodnou aktivitu sešněrovává do institucionalizovanější podoby. Jedná se o již zmiňované aktivity předních osobností českého šamanismu, které mu sice poskytly základnu, ale na druhé straně přicházejí s organizovanými rituály a semináři, jež navíc získávají příliš komerční podobu.

Poslední vývojový proud v současnosti představuje technošamanismus, který se u nás začíná prosazovat ve stále větší míře. Objevuje se s rozšířením technologických vymožeností do českých domácností. Velmi zjednodušeně lze tyto aktivity charakterizovat jako iniciaci prostřednictvím modemu a výkon šamanské praxe zprostředkováním volného přístupu k internetu.

Seznam použité literatury

Monografie:

Bowie, F.: *Antropologie náboženství*. Přel. V. Petkevič. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. 336 s. [Přel. z Anthropology of Religion]
ISBN 978-80-7367-378-9.

Campbell, J.: *Primitivní mytologie: Masky bohů*. Přel. J. Novotná. 1. vyd. Praha: Pragma, 2008. 428 s. [Přel. z The Masks of God: Primitive Mythology]
ISBN 978-80-7205-220-2.

Cowan, T.: *Šamanismus*. Přel. M. Janouchová. 1. vyd. Praha: Pragma, 1997. 133 s. [Přel. z Pocket guide to shamanism]
ISBN 978-80-7205-745-0.

Eliade, M.: *Mýty, sny a mystéria*. Přel. J. Vízner. 1. vyd. Praha : Oikoymenh, 1998. 195 s. [Přel. z Mythes, rêves et mystères]
ISBN 80-86005-63-1.

Eliade, M.: *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*. Přel. J. Vacek. 1. vyd. Praha : Argo, 1997. 433 s. [Přel. z Le chamanisme et les techniques archaïques de l'extase]
ISBN 80-7203-153-8.

Harvey, G. (ed.): *Shamanism: A Reader*. New York and London: Routledge, 2003.
ISBN 0-415-25330-6.

Lewis-Williams, D.: *Mysl v jeskyni*. Přel. A. Faltýsková. 1. vyd. Praha: Academia, 2007. 402 s. [Přel. z Mind in the cave]
ISBN 978-80-200-1518-1.

Nagiškin, D. D.: *Pohádky z tygří stezky*. Přel. Z. Psůtková. 1. vyd. Praha: Lidové nakladatelství, 1980. 219 s. [Přel. z Amurskije skazki]
ISBN 2604680.

Podborský, V.: *Náboženství našich prapředků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 177s.
ISBN 80-210-0970-5.

Podborský, V.: *Náboženství pravěkých Evropanů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 607s.
ISBN 80-210-4178-1.

Valíček P. a kol.: *Rostlinné omamné drogy*. 1. vyd. Benešov : Start, 2000. 191 s.
ISBN 80-86231-09-7.

Vitebsky, Piers. *Svět šamanů*. Přel. J. Hegner, B. Šnajner. 1. vyd. Praha: Knižní klub, 1996. 184 s. [Přel. z The Shaman] ISBN 80-7176-303-9.

Zelený, Mnislav. *Malá encyklopedie šamanismu*. 1. vyd. Praha : Libri, 2007. 287 s. ISBN 978-80-7277-276-6.

Periodika:

Doležal, J.X.: Šamanův zločin. *Dingir* 4, 2001, s. 8-9.

Lužný, D.: Neošmanismus: postmoderní techniky extáze. *Religio* 3/2, 1995, s. 169-180.

Internetové zdroje:

Harner, Michael. „Certificates of Completion” *FSS – The Foundation for Shamanic Studies* [online], 2000 [citováno 2008-11-27]. URL: < <http://www.shamanism.org/workshops/certificates.html> >.

Kašpar, Miroslav. „Bubny - Shamanic drums”. *Skřídla* [online], 2003 [citováno 2008-12-15]. URL: < <http://www.skridla.arcs.cz/bubny.htm>>).

Kašpar, Miroslav. „Holotropní dýchání”. *Skřídla* [online], 2000 [citováno 2008-12-2] URL: <http://skridla.arcs.cz/holotropni_dychani.htm> .

Mikulcová, Monika. „Keltský šamanismus – příběhy a poučení z lesa I”. *DUŠECZ A ESOTERIKA Informační server pro duchovní růst a osobní rozvoj* [online], 2003 [citováno 2008-12-9]. URL: < <http://www.dusecz.com>>.

Mikulcová, Monika. „Keltský šamanismus – příběhy a poučení z lesa II”. *DUŠECZ A ESOTERIKA Informační server pro duchovní růst a osobní rozvoj* [online], 2003 [citováno 2008-12-9]. URL: < <http://www.dusecz.com>>.

Musil, Ivo. „Co vlastně je a není šamanismus” *Šaman – stránky pro současný šamanismus* [online], 2006 [citováno 2008-11-18]. URL <<http://samani.hyperlinx.cz>>.

Musil, Ivo. „Co mohu nabídnout – Ivo Musil” *Šaman – stránky pro současný šamanismus* [online], 2006 [citováno 2008-11-18]. URL <<http://samani.hyperlinx.cz>>.

Šamanova cesta sebepoznáním [online], [citováno 2008-12-10]. URL: <<http://www.samanismus.unas.cz>> .

Seznam příloh

PŘÍLOHA Č. 1	- 1 -
PŘÍLOHA Č. 2 - OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	- 3 -
POUŽITÉ ZDROJE K OBRAZOVÉ PŘÍLOZE:	- 7 -
PŘÍLOHA Č. 3	- 7 -
PŘÍLOHA Č. 4	- 9 -
PŘÍLOHA Č. 5	- 10 -

Příběh zasvěcení¹

Manžel Paní Vod, Velký Pán podsvětí, mi oznámil, že projdu stezkami všech nemocí. Přidělil mi hranostaje a myš jako průvodce a společně jsme se vydali na cestu po podsvětí. Mí společníci mě přivedli k vyvýšenině, na které stálo sedm stanů. „Lidé uvnitř jsou kanibalové“, varovali mě. Přesto jsem vešel do prostředního stanu a na místě pozbyl zdravého rozumu. Uvnitř seděli Páni neštovic. Vyřízli mi srdce, hodili ho do velkého kotle a začali vařit. Ve stanu jsem našel i Pána bláznovství, v jiném stanu Pána pomatení a v dalším Pána hlouposti. Procházel jsem kolem stanů a poznával různé lidské nemoci.

Pak jsem došel na pobřeží nekonečného moře, kde rostlo jen pár stromů a nízká tráva. Na obzoru jsem spatřil sedm plochých útesů. Doplul jsem k prvnímu z nich, vystoupil na něj a on se doširoka rozevřel. Objevily se v něm zuby jak medvědí tesáky a obrovská jeskyně. „Já jsem kámen, který zatěžuje zemi“, prohlásila skála. „Svou vahou přidržuji zeleň země, aby ji vítr neodfoukl.“ Druhý útes se rovněž do široka rozšklebil a řekl: „Nechť si všichni lidé, křtění i nekřtění, vezmou ze mne kámen a vytaví z něj kov.“ Takto se postupně otevíraly všechny útesy a prozrazovaly, jak jich může lidstvo využít. Sedm dnů jsem se nemohl od útesů odtrhnout a naslouchal jsem jejich radám.

Potom jsem prošel otvorem do nitra jedné skály. Uvnitř seděl nahý muž a rozdmýčával oheň měchem. Nad ohněm visel obrovský kotel, velký jako polovina země. Když mne muž spatřil, vytáhl obrovské kleště a pevně mě uchopil. Vzal mou hlavu, uštípl ji, mé tělo rozřezal na kousíčky a vhodil je do kotle.

Tam mé tělo vařil po tři roky. Pak vyndal mou hlavu, položil ji na kovadlinu, bušil do ní kladivem a ponořoval ji do studené vody, aby zchladla. Odstavil z ohně ohromný kotel s mým tělem a obsah přelil do jiné nádoby. Všechny mé svaly oddělil od kostí. Nyní jsem zde, normálně s vámi mluvím a nemohu vám říci, z kolika kousků se skládá mé tělo. Ale my šamani máme několik zvláštních kostí a svalů. Já mám tři – dva svaly a jednu kost.

Když byly všechny mé kosti odděleny od mého masa, kovář mi sdělil: „Tvůj morek se proměnil v řeku“, a já skutečně spatřil řeku a v ní plavaly mé kosti. „Pohled

---

¹ Celý příběh je převzat od P. Vitebsky, *Svět šamanů*, s. 60-61.

jak tvé kosti odplouvají!” řekl kovář začal je kleštěmi z vody vytahovat. Když všechny ležely na břehu, kovář je složil dohromady a ony se obalily masem. Mé tělo získalo zpět svou podobu.

Stranou zůstala ležet jediná věc – má hlava. Vypadala jako lebka medvěda. Kovář ji obalil masem a připojil k trupu. Pak jsem znovu vypadal jako člověk a měl i své původní vzezření. Před odchodem mi kovář vydloubl oči a nasadil nové. Železnými prsty propíchl uši a pravil: „Budeš umět naslouchat a rozumět řeči rostlin.” V okamžiku jsem se ocitl na vrcholku hory a brzy se probudil ve vlastním stanu. Vedle seděli mí rodiče a ustaraně si mne prohlíželi.

Příloha č. 2 - **Obrazová příloha**

1. Jeskynní malba v Lascaux

2. Jeskynní malba v Lascaux

4. Jeskynní malba v Trois-Féres

3. Jeskynní malba v Lascaux

5. Rekonstrukce podoby šamana z Brna

6. Jihoamerický šaman

7. Australský šaman

8. Mongolský šaman

9. Africký šaman

10. Lysohlávka

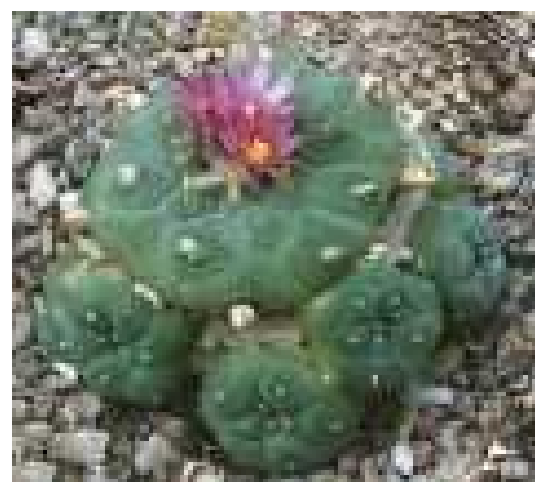
11. Durman

12. Mandragora

13. Muchomůrka červená

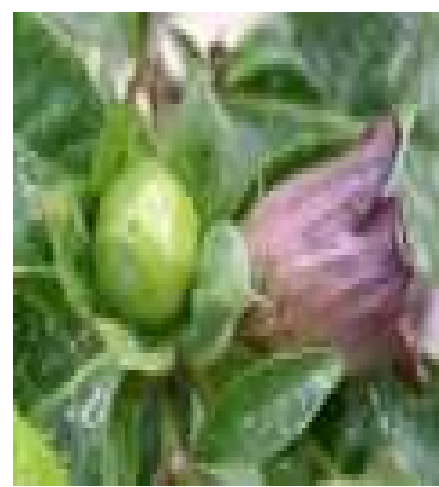
14. Peyotl

15. Blín černý

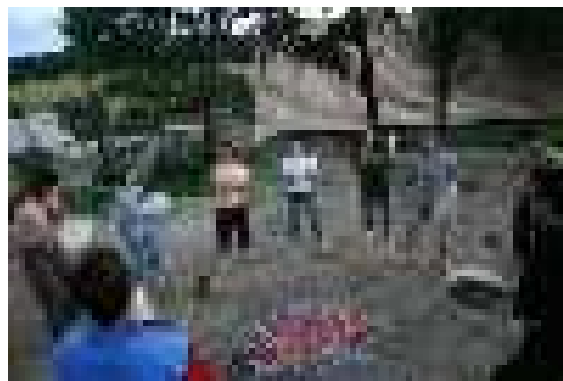
16. Konopí

17. Rulík zlomocný

18. Firewalking

19. Tanec smíření ohně

20. Výroba bubnů

21. Výroba bubnů

22. Šamanský buben

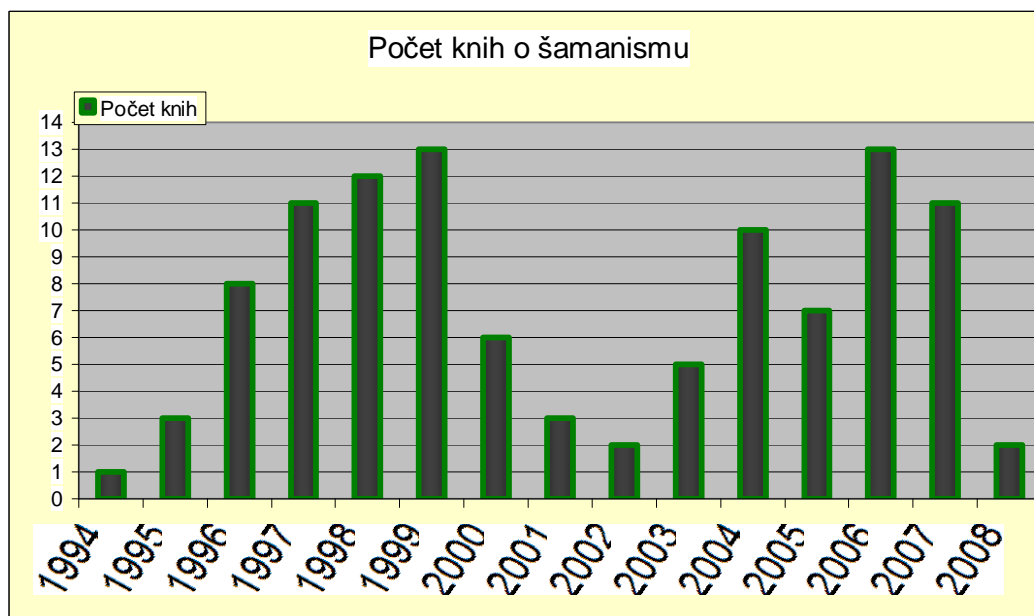

23. Holotropní dýchání

Použité zdroje k Obrazové příloze:

- Obr.č. 1 www.osel.cz/index.php?clanek=1710
- Obr.č. 2 www.reflex.cz/Clanek6410.html
- Obr.č. 3 www.reflex.cz/Clanek6410.html
- Obr.č. 4 D. Lewis-Williams, *Mysl v jeskyni*, s.16
- Obr.č. 5 <http://druidova.mysteria.cz/HISTORIE/BONDY.ht>
- Obr.č. 6 www.iabrno.cz/agalerie/pavlov.htm
- Obr.č. 7 <http://sinh.hnue.edu.vn/.../clanok.php-log=s00.htm>
- Obr.č. 8 http://www.rozhlas.cz/svet/portal/_zprava/421380
- Obr.č. 9 <http://world.mongabay.com/czech/travel/files/p1030p.html>
- Obr.č. 10 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020213>
- Obr.č. 11 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020210>
- Obr.č. 12 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020205>
- Obr.č. 13 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020209>
- Obr.č. 14 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020212>
- Obr.č. 15 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020203>
- Obr.č. 16 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020216>
- Obr.č. 17 <http://www.salix.cz/rs/view.php?cisloclanku=2005020204>
- Obr.č. 18 http://skridla.arcs.cz/firewalking_2006_foto.html
- Obr.č. 19 http://www.samanismus.unas.cz/pages/foto/18tanec_smireni_ohnem1.jpg
- Obr.č. 20 http://skridla.arcs.cz/vyroba_bubnu_2006.html
- Obr.č. 21 http://skridla.arcs.cz/vyroba_bubnu_2006.html
- Obr.č. 22 <http://hydrerra.wordpress.com/2007/08/11/narbyho-teorie-mechanismu-pusobeni-halucinogenu/>
- Obr.č. 23 http://skridla.arcs.cz/holotropni_dychani_2006.htm

Graf vývoje publikování česky psané literatury věnující se šamanismu

Zdroj: Databáze Národní knihovny ČR

Ceník šamanských kurzů Ivo Musila

Medicine wheel - základní seminář	1 700 Kč
Medicine wheel - praktický výcvik	2 400 Kč
Základní seminář FSS	1 700 Kč
Praktický šamanismus - <i>nadstavbový seminář</i>	1 700 Kč
Šamanismus a vnitřní feng šuej	2 500 Kč
Šamanská cesta - <i>základní seminář</i>	1 700 Kč
Šamanovo srdce	1 700 Kč
Návrat ztracené duše - <i>nadstavbový seminář FSS</i>	2 100 Kč
Šamanská cesta a zahájení ročníku Školy Malého stromu - <i>základní seminář</i>	1 700 Kč
Vizionářský tanec - <i>nadstavbový seminář FSS</i>	2 500 Kč
Místa síly	1 700 Kč
Šamanské bubnování u Džoudyho	70 Kč

Zdroj: <http://samani.hyperlinx.cz/index.php?Z=8>

Základní seminář šamanismu

Srdečně Vás zveme na základní seminář šamanismu, konaný ve dnech 21. -

**22.3.2009. Cena 1750,- Kč, lektor Ivo Musil
(<http://samani.hyperlinx.cz>),
začátek v 10:00.**

Pojem šamanismus vyjadřuje nejstarší historicky známé a přirozené metody použití změněných stavů vědomí pro léčení a řešení problémů.

Účastníci semináře se bez komplikovaných rituálů nejprve naučí za pomoci bubnů a chřestidel vstupovat do změněného stavu vědomí a rozšířit své vnímání i na tu část reality, kterou běžně nevnímáme a říkáme jí proto neobvyklá.

Dále naváží kontakt se svými prvními přirozenými spojenci - silovým zvířetem a učitelem, načež začnou uvedenou realitu poznávat (na tomto semináři půjde o Horní a Dolní svět).

Po získání výše uvedených základů rozšíří své znalosti na:

- několik jednoduchých šamanských technik, s jejichž pomocí mohou pomáhat sami sobě i svým blízkým
- základy filozofie přírodních národů s jejich vnímáním a pojetím světa a bytí
- komunikaci s bytostmi, které označujeme v naší kultuře za neživé a poté s nimi vědomě navazovat vztahy.

Seminář je zážitkový; vše, co se naučíme, vyzkoušíme také hned v praxi a získáme tak osobní zkušenost, která je podstatou šamanismu.

Na seminář si vezměte: pohodlné oblečení, karimatku nebo deku (eventuálně i polštář), abyste si během semináře mohli sednout a lehnout, domácí obuv, šátek na zakrytí očí, psací potřeby, obyčejný kámen asi velikosti grapefruitu a - pokud máte - buben a chřestidlo.

☒ **Pohodlné a uvolněné pocity jsou důležité pro snazší práci s vědomím!** ☒

Upozornění:

Práce se změněným stavem vědomí (a také v něm) často přináší s ním spojené, hluboké, psychické zážitky. Proto je k účasti nutný předpoklad alespoň průměrného duševního a rozumného fyzického zdraví + průměrná schopnost zátěže obojího charakteru.

Účastníci, kteří mají pochybnosti nebo otázky, kteří prodělávají psychiatrickou léčbu, kteří se nacházejí v hraničních stavech osobnosti či organismu, kteří jsou závislí na drogách nebo jsou chronicky nemocní, jsou povinni prokazatelně kontaktovat organizátory nejpozději 2 dny před začátkem semináře.

Důvodem je, že každý účastník nese svoji vlastní zodpovědnost sama za sebe, za své zdraví i majetek a práce s vrozenými schopnostmi má naše životy zlepšovat a kráslit, nikoliv ruinovat! ☒.

Protože v tento šamanský princip také věříme, zříká se každý účastník svojí účastí na semináři a dodržáním výše uvedeného jakýchkoliv nároků na případně vzniklé výše uvedené škody.

Jak již bylo řečeno, cena za seminář je 1750 Kč.

Vzhledem k odlišnému fungování místa semináře se mění i systém přihlašování a plateb.

Částka se platí celá předem na účet č. 1911846183/0800.

Pro platby do 6.3.2009 platí sleva 200 Kč a do tohoto data také vracíme platby těm, kteří zjistí, že nemohou přijít. Do zprávy pro příjemce prosíme uveďte alespoň své jméno.

Bonusprogram

Kdo sežene na seminář kromě sebe dalšího zájemce, vrátíme mu zpět 10% z výsledné ceny, kterou přivedený uhradil (přivedete-li 2 další lidi, platící např. 1750, máte zpět 2 x 175 ... a to se vyplatí!

Kdo již uvedený seminář se zmíněným lektorem absolvoval, má slevu 50%

Případné další slevy je možné dohodnout s organizátory ☒

Místo:

Ametyst - relaxační centrum pro tělo i duši

Nad Královskou oborou 220/33

170 00 Praha 7 – Bubeneč (GPS Loc: 50°6'10.416"N, 14°25'5.533"E)

Kontakt:

Tomáš Holan

604 427 587

Tomas.Holan@seznam.cz

<http://samanismus.webgarden.cz/> (zde je i kontaktní formulář v sekci Kontakt)